

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญและปัญหา

"หลักการสำคัญอย่างหนึ่ง ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การที่รัฐให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองจะต้องปกครองประเทศ ให้เป็นไปตามผลประโยชน์ และความต้องการของประชาชนผู้ใช้อำนาจ และให้ความยินยอมในการที่รัฐบาลจะใช้อำนาจทางการเมืองกับผู้อยู่ใต้อำนาจการปกครอง วิธีการใช้อาจจะแตกต่างกันไปในรายละเอียด แต่ที่สำคัญคือ การให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตั้ง" (ชัยอนันต์ สมุทวณิช, 2533:281)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจึงแสดงให้เห็นว่า การเลือกตั้งเป็นกิจกรรมทางการเมืองที่สำคัญของทุกประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตย ทั้งนี้เพราะการเลือกตั้งเป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้มีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Participation) โดยการเลือกสรรบุคคลไปทำหน้าที่ทางการเมืองแทนตน รวมทั้งเป็นการระดมความคิดเห็น และสร้างความชอบธรรมในการปกครองให้มั่นคงด้วย หรือจากที่

กนก วงษ์ตระหง่าน (กนก วงษ์ตระหง่าน, 2528:27) ได้กล่าวถึงความสำคัญของพรรคการเมืองและการเลือกตั้งว่า ในสังคมไทยพยายามสร้างประชาธิปไตย ภายใต้ความคิดพื้นฐานที่ยึดรัฐสภาเป็นเงื่อนไขที่สำคัญ ของการพัฒนาประชาธิปไตย นั้นหมายความว่าสถาบันทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภา โดยเฉพาะที่มีบทบาทในด้านเสริมความสำคัญของรัฐสภา ย่อมจะได้รับความสำคัญ และส่งเสริมโดยปริยาย สถาบันทางการเมืองที่สำคัญนี้คือ พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง กล่าวคือพรรคการเมืองและการเลือกตั้งที่ดี จะช่วยส่งเสริมให้รัฐสภาเข้มแข็งและมั่นคงและในที่สุดก็จะทำให้ประชาธิปไตยมีความมั่นคง ด้วยตรรกะของความคิดเช่นนี้ พรรคการเมืองและการเลือกตั้ง จึงเป็นองค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ของกระบวนการที่จะสร้าง และพัฒนาประชาธิปไตยของไทย

นับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี 2475 เป็นต้นมา ประเทศไทยได้จัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นมาแล้วทั้งสิ้นเป็นจำนวน 15 ครั้ง แต่ก็พบว่า การเลือกตั้งนั้นไม่ได้กระทำกันอย่างต่อเนื่อง ในบางช่วงมีการปฏิวัติ-รัฐประหาร และยกเลิกการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และในบางช่วงก็มีโอกาสหันกลับมาปกครองกันในระบอบประชาธิปไตย และจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นมาอีก แม้ว่าแนวโน้มในอนาคตเราจะมองได้ว่า อาจจะจัดให้มีการเลือกตั้งขึ้นอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอได้ แต่สำหรับที่ผ่านมาในหลายช่วงจะพบว่า ประเทศไทยได้ว่างเว้นจากการเลือกตั้งมานานพอสมควร และนอกจากนั้นช่วงระยะเวลาของการเลือกตั้งเอง ก็ไม่แน่นอนสุดแล้วแต่ความผันแปรทางการเมือง จากจุดนี้จึงทำให้ประชาชนไม่ทราบแน่นอนว่า เมื่อไรตนจึงจะได้มีโอกาสเลือกตั้ง รวมทั้งทำให้ประชาชนมิได้คิดถึงเรื่องการเมือง หรือการเลือกตั้งมาก่อนจนกระทั่งมีการรณรงค์หาเสียง ในส่วนนี้จึงทำให้คนหลายๆ คนจึงอาจจะเพิ่งตัดสินใจในช่วงระยะเวลาที่มีการรณรงค์หาเสียง เพราะก่อนหน้านี้ไม่เคยได้รับรู้เรื่องราวเกี่ยวกับผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคนี้ๆ มาก่อน ดังนั้นในช่วงการรณรงค์หาเสียงจึงน่าจะมีปัจจัยหลายๆ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผู้เลือกตั้งอยู่มาก ดังเช่นที่ได้มีนักวิชาการทั้งชาวต่างประเทศและชาวไทย รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ได้ทำการศึกษาวิจัย และได้สร้างทฤษฎีต่างๆ ขึ้น ซึ่งได้มีการพิสูจน์และยอมรับกันโดยทั่วไปว่า มีหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งของประชาชน เช่น จาก

ทฤษฎีเกี่ยวกับการกระทำทางสังคม (Social Action Theory) ได้อธิบายถึงการกระทำของมนุษย์แต่ละคน ในลักษณะที่สามารถนำไปปรับใช้กับสังคมทั่วไปได้ โดยสรุปได้ว่าการกระทำใดๆ ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับ (วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, ศูนย์วิจัย, 2527:21)

1. บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล
2. ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่
3. วัฒนธรรมในสังคมที่เป็นสมาชิกอยู่

ในสามประเด็นนี้ จะมีความเกี่ยวเนื่องซึ่งกันและกัน ซึ่งก่อให้เกิดเป็นการกระทำของบุคคลขึ้นมา

Reeder ได้รวบรวมกลุ่มของปัจจัย ที่มีผลต่อการกระทำของมนุษย์ทั่วไปขึ้นเป็นทฤษฎี ซึ่งอธิบายได้ว่า การกระทำทางสังคมนั้นประกอบด้วยกลุ่มปัจจัยหลายประการ มิได้จำกัดอยู่เพียงปัจจัยใดปัจจัยหนึ่ง และเขาได้แยกรูปของการกระทำทางสังคมของบุคคลไว้ดังนี้ (พรศรี ใจชื่อ, 2523:8)

- ความคิดเห็น
- อารมณ์หรือความรู้สึก
- การคาดคะเนพฤติกรรม
- พฤติกรรมที่แสดงออก นอกจากนี้ Reeder ได้อธิบายถึงเหตุผลในการกระทำสิ่งใด

สิ่งหนึ่งของคุณคน ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการคือ

1. เป้าประสงค์
2. ความเชื่อที่สืบทอดต่อกันมา
3. ค่านิยมมาตรฐาน
4. นิสัยและขนบธรรมเนียมประเพณี
5. ความคาดหวัง
6. ข้อมูล
7. แรงเสริม
8. โอกาส
9. ความสามารถ
10. การสนับสนุน

ทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล Heider ได้ศึกษาถึงสัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล อันจะมีผลต่อการกระทำและความคิดของคุณคน พบว่า สัมพันธ์ภาพระหว่างบุคคล อันมีผลต่อความรู้สึกนึกคิด และการกระทำของคุณคนขึ้นอยู่กับ (วิทยาลัยครูสุราษฎร์ธานี, ศูนย์วิจัย, 2527: 23)

1. ความเข้าใจต่อบุคคลอื่น
2. ความเข้าใจของบุคคลอื่น
3. การวิเคราะห์พฤติกรรม หรือการกระทำในขณะที่มีสัมพันธ์ภาพ
4. การมีผลตอบแทนในขณะที่มีสัมพันธ์ภาพ คือ มีความปรารถนาและความพึงพอใจ
5. สิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อสัมพันธ์ภาพ
6. อารมณ์ ความรู้สึก หรือเจตสิก
7. ความคาดหวัง และค่านิยม

8. การขอร้องหรือการบังคับที่มีผลต่อสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
9. การคำนึงถึงผลประโยชน์และโทษ
10. การเกิดผลต่อคนส่วนใหญ่

ตัวแปรทาง ด้านสิ่งแวดล้อมทางด้านจิตวิทยา และ ทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง
แม็คคอลลอสกี ได้ใช้ตัวแปร 3 ประการนี้ ในการอธิบายเกี่ยวกับลักษณะการเข้าร่วมหรือการไม่เข้าร่วมทางการเมือง ซึ่งสรุปได้ดังนี้ (สถิต นิยมญาติ, 2524:33-39)

1. ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม หมายถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคม ซึ่งประกอบด้วยระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ อายุ เชื้อชาติ ศาสนา เพศ จราจรภาพทางสังคม (Social Mobility) และพื้นที่อยู่อาศัย

2. ตัวแปรทางด้านจิตวิทยา เมื่อพิจารณากันในแง่ของจิตวิทยาแล้ว การเข้าร่วมทางการเมืองจะดำรงอยู่ได้ขึ้นอยู่กับว่า การเข้าร่วมทางการเมืองนั้นให้รางวัล หรือผลตอบแทนแก่ผู้เข้าร่วมอย่างไรบ้าง เกี่ยวกับเรื่องนั้นนักวิชาการมักจะทำให้เหตุผลว่า การที่มนุษย์เราจะเข้าร่วมทางการเมืองนั้นก็เพื่อสนองความต้องการต่างๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Maslow ที่ได้อธิบายถึงการกระทำของมนุษย์ว่า กระทำเพื่อสนองความต้องการ ซึ่งเป็นแรงจูงใจ โดยได้อธิบายว่า

พฤติกรรมของมนุษย์ ที่เกี่ยวกับความต้องการขั้นพื้นฐานที่เกิดจากความพึงพอใจ ความต้องการเหล่านั้น ได้ถูกจัดลำดับชั้นของความต้องการจากน้อยไปหามากซึ่ง Maslow ได้จัดลำดับความต้องการขั้นพื้นฐานไว้ 5 ชั้นคือ

1. ความต้องการทางร่างกาย
2. ความต้องการความปลอดภัย
3. ความต้องการเป็นเจ้าของและความรัก
4. ความต้องการมีเกียรติในสังคม
5. ความต้องการแสดงความสามารถของตนเองให้เกิดผลต่อสังคม

สำหรับ Davies และ Milbrath ได้จำแนกประเภทของการเข้าร่วมทางการเมืองในแง่ของเป้าประสงค์ (Goals) โดยแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (สถิต นิยมญาติ, 2524:34) คือ

1. การเข้าร่วมทางการเมืองที่มีเป้าประสงค์ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการที่จะให้ได้มาซึ่งบางสิ่งบางอย่าง

2. การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่มีเป้าประสงค์สมบูรณ์ในตัวของมันเอง หรือ เข้าร่วมเพียงแสดงออกเท่านั้น ซึ่งผู้เข้าร่วมทางการเมือง มีจุดมุ่งมันเพียงเพื่อตอบสนองความพอใจในปัจจุบันทันด่วนมากกว่า หรือไม่ก็เพื่อระบายออกซึ่งความรู้สึกที่ตนมีอยู่เท่านั้น

ณรงค์ สินสวัสดิ์ (ณรงค์ สินสวัสดิ์, 2522:110-117) ได้กล่าวถึงปัจจัย หรือตัวแปรทางจิตวิทยาที่มีผลต่อการที่ประชาชนจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองอยู่ 2 ประการ คือ

1. ทศนคติทางการเมือง ซึ่งสามารถสรุปได้ว่า
  - 1) ผู้ที่สนใจการเมือง มักจะมีแนวโน้มที่จะเข้ามีส่วนร่วม ในทางการเมืองมากกว่าผู้ที่ไม่สนใจ
  - 2) ความเลื่อมใสในพรรคการเมือง หรือตัวผู้สมัคร บุคคลที่มีความเลื่อมใสในพรรคการเมืองพรรคใดพรรคหนึ่งเป็นพิเศษ มีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง และมีแนวโน้มที่จะมีความสนใจทางการเมืองมากด้วย
  - 3) ความเชื่อในประสิทธิภาพทางการเมืองของตน บุคคลที่เชื่อว่าเขามีความสามารถที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้ จะมีแนวโน้มเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองมาก
  - 4) ความเชื่อว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมืองเป็นหน้าที่ บุคคลที่เชื่อว่าการเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำมิใช่เป็นสิ่งที่ทำก็ได้ ไม่ทำก็ได้ คนพวกนี้มีแนวโน้มจะเข้าไปมีส่วนร่วมในทางการเมือง
  - 5) การแยกตัวเองออกจากการเมือง บุคคลที่มีความรู้สึกไม่ติดต่อกับ การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง หรือรู้สึกขาดความศรัทธาในมวลมนุษย์ ไม่มีความศรัทธาในการปกครองระบอบประชาธิปไตย คนพวกนี้จะแยกตัวเองออกจากการเมือง
  - 6) ความเข้าใจทางการเมือง ผู้ที่มีความเข้าใจถึงความจริงต่างๆ ในทางการเมืองมักจะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง

2. บุคลิกภาพของบุคคล ซึ่งประกอบด้วย

1) ความสามารถในการเข้าสังคม หมายถึง การที่บุคคลสามารถสมาคมกับคนได้อย่างไม่เคอะเขิน มีความสามารถที่จะเข้ากับคนแปลกหน้าได้ง่าย บุคคลที่มีลักษณะนี้จะมีแนวโน้มเข้าร่วมทางการเมืองสูง

2) การขาดความมุ่งหมายในชีวิต บุคคลที่ขาดความมุ่งหมายในชีวิตจะแสดงออกโดยการขาดค่านิยมขาดการสร้างแนวทางในชีวิต มีความรู้สึกว่าตนเอง ไม่มีความสามารถอะไร ไม่มีใครสนใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบุคคลที่มีอำนาจ เป็นต้น บุคคลที่มีลักษณะนี้แนวโน้มที่จะไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับการเมือง

3. ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ตัวแปรทางด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง จะมีส่วนเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับการเข้าร่วมทางการเมือง ทั้งนี้เพราะเป็นเรื่องที่บุคคลจะตัดสินใจกระทำในลักษณะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วม ซึ่งอาจจะพิจารณาจาก

1) ระบบพรรคการเมือง ในบรรดาสิ่งที่มีอิทธิพลต่อการเข้าร่วมทางการเมือง ในรูปของ การเลือกตั้งนั้น ดูเหมือนว่าพรรคการเมืองจะเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุด (ณรงค์ ลินสวัสดิ์, 2522:36) บทบาทของพรรคการเมืองนั้นจะแสดงออกใน 2 ลักษณะคือ ประการแรก จะแสดงบทบาทในลักษณะของการแสดงออกซึ่งความรู้สึก โดยที่พรรคการเมืองจะทำหน้าที่คลุมนำใจให้สมาชิกของพรรคมีความรู้สึกเป็นเจ้าของ และมีความรู้สึกที่จะคัดค้าน หรือต่อต้านผู้ที่อยู่ตรงกันข้าม หรือต่างพรรค ประการที่สอง พรรคการเมืองจะแสดงบทบาท เป็นเครื่องมือเพื่อให้บรรลุถึงวัตถุประสงค์บางอย่าง

2) การรณรงค์หาเสียง เพื่อที่จะชักจูงให้ประชาชนไปเลือกพรรคของตน โดยวิธีการต่างๆ ซึ่งวิธีที่มีประสิทธิภาพในการกระตุ้นให้ประชาชน เข้าร่วมทางการเมือง ได้ดีที่สุด ได้แก่ การสื่อสารแบบตัวต่อตัว หรือ วิธีการเข้าถึงตัว

3) ประเด็น และ อุดมการณ์ทางการเมือง ประเด็นทางการเมืองมีบทบาทในเรื่องการเข้าร่วมทางการเมืองด้วยเช่นกัน ซึ่งมี 2 ประเด็นคือ ประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง และประเด็นที่เกี่ยวกับไวยาหาร ซึ่งประเด็นแรกจะดึงดูดให้ประชาชนไปเลือกตั้ง ได้ดีกว่าประเด็นที่สอง

อุดมการณ์ทางการเมือง เป็นเรื่องของความเชื่อ และมีการรับความเชื่อถือมาปฏิบัติ เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการปฏิบัติ

ตัวแปรด้านวัฒนธรรมทางการเมือง การเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง ของประชาชน จะมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับ ประชาชนในสังคมนี้มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบใด (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2522:121) วัฒนธรรมทางการเมือง หมายถึง "ทัศนคติ ความเชื่อ ความรู้สึกเกี่ยวกับ กระบวนการทางการเมือง สิ่งดังกล่าวนี้ เป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล ในระบบการเมือง ครอบคลุม ทั้งอุดมการณ์ทางการเมือง และทัศนคติในทางปฏิบัติของบุคคลในระบบการเมืองนั้น วัฒนธรรมทางการเมือง จึงเป็นรูปแบบรวมของมิติทางจิตวิทยา และด้านความรู้สึกนึกคิดทางการเมือง (PYE, 1966:104-105)

ซึ่งการที่แต่ละบุคคล หรือแต่ละสังคมมีวัฒนธรรมทางการเมืองแตกต่างกัน จึงทำให้เกิด ความแตกต่าง ในระดับของการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองด้วย ดังที่ Almond และ Verba ได้ แบ่งวัฒนธรรมทางการเมืองออกเป็น 3 ประเภท (ALMOND, 1965:17-20) คือ

1. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบคับแคบ เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่ไม่มี ความรู้ความเข้าใจในระบบการเมือง ไม่คิดว่าตนเองจะมีส่วนร่วม หรือมีบทบาทในทางการเมือง บุคคลที่มีวัฒนธรรมแบบนี้จะไม่เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองเลย
2. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบไพร่ฟ้า เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคลที่มี ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเมืองโดยทั่วไป แต่ไม่สนใจที่จะมีส่วนร่วมทางการเมืองในทุก กระบวนการทางการเมือง และไม่มีความรู้สึกว่าตนอยู่ในฐานะที่มีความหมาย หรือมีอิทธิพลต่อ ทางการเมือง
3. วัฒนธรรมทางการเมืองแบบเข้ามามีส่วนร่วม เป็นวัฒนธรรมทางการเมืองของบุคคล ที่เข้าใจในระบบการเมืองทั่วไป มีการรับรู้ต่อโครงสร้างทางการเมืองและการบริหาร ตลอด จน เข้าไปมีส่วนร่วมทางการเมือง มีความรู้สึกว่าเขาสามารถมีอิทธิพลที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองได้

ทฤษฎีกระบวนการติดต่อสื่อสาร Rogers ได้รวบรวมผลงานวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะ ของผู้ยอมรับวิทยาการ และกระทำประกอบด้วย 5 ขั้นตอนคือ (รัชนิย์วรรณ วรรณวิทยา, 2525: 38)

1. **ขั้นการรับรู้** หมายความว่า บุคคลได้กระทบกับวิทยาการใหม่ หรือความคิดใหม่ เป็นครั้งแรก แต่ยังขาดความรู้อย่างแจ่มแจ้งในวิทยาการนั้น และยังไม่แสวงหาความรู้ใหม่เพิ่มเติม
2. **ขั้นความสนใจ** หมายความว่า บุคคลเริ่มเข้าใจความรู้ใหม่ และพยายามเสาะแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
3. **ขั้นการขังใจ** หมายความว่า บุคคลคิดทบทวนไตร่ตรองถึงผลดี ผลเสียของความรู้ใหม่อยู่ในใจก่อนที่จะตัดสินใจว่า จะทดลองทำหรือไม่ทำต่อไป
4. **ขั้นการทดลอง** หมายความว่า บุคคลนำความรู้ใหม่ไปปฏิบัติในขนาดเล็กๆ เป็นการทดลองเพื่อคู้ผลก่อนจะตัดสินใจยอมรับโดยเต็มที่ต่อไป
5. **ขั้นยอมรับ** หมายความว่า เป็นขั้นตอนที่บุคคลตกลงใจนำวิทยาการใหม่ ไปปฏิบัติอย่างเต็มที่ซึ่งเป็นการยอมรับผลการทดลองในขั้นก่อนว่าใช้ได้ผล

ดังที่ได้กล่าวมาแล้วว่ามีปัจจัยหลายๆ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง หรือในการเข้ามีส่วนร่วม ในทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะได้ยกตัวอย่างจากการทาวิจัย ของบุคคลหลายๆ คนที่ได้ศึกษาถึงเรื่องนี้ เช่น

พิชัย อยู่คง (พิชัย อยู่คง, 2520:ข) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการเลือกตั้งทางการเมืองของประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 จังหวัดลพบุรี พบว่า ประชาชนโดยทั่วไปยังไม่มี ความตื่นตัวทางการเมือง โดยพบว่าประชาชนขาดความสนใจเกี่ยวกับการเลือกตั้ง ทั้งในด้านสิทธิของตนและ ในด้านการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะใน ส่วนที่เกี่ยวกับการตัดสินใจออกเสียงเลือกตั้ง ปรากฏว่าประชาชนส่วนใหญ่ ได้ออกเสียงเลือกตั้งโดยนิยมคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง

วิภากรณ์ ปราโมช ๓ อยู่ธยา (วิภากรณ์ ปราโมช ๓ อยู่ธยา, 2520:155-159) ได้ศึกษาเรื่องทัศนคติทางการเมือง ความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในการเลือกตั้งของผู้มีสิทธิออกเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 4 เมษายน 2519 พบว่า ปัจจัยทางประชากร และทางสังคมมีอิทธิพลเด่นชัดต่อความรู้ความเข้าใจ ความสนใจทาง

การเมือง การเลือกตั้งของประชาชนก็คือ เพศ ระดับการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจ-สังคม นอกจากนี้ยังพบว่า ความรู้ความเข้าใจในระบบการเมืองแบบรัฐสภา กับทัศนคติทางการเมือง และการปกครองระบอบประชาธิปไตย ความสนใจทางการเมืองกับทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการ ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง

พรศรี ใจชื่อ (พรศรี ใจชื่อ, 2523:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งของผู้มีสิทธิเลือกตั้งหมู่บ้านผายน้อย ตำบลพิชัย อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง พบว่า

1. มีความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะพื้นฐานทางเศรษฐกิจ-สังคม ของผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเรื่อง เพศ อายุ สถานภาพในครอบครัว การมีส่วนร่วมในกิจกรรมของชุมชน และระดับมาตรฐานการดำรงชีพของครอบครัวผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
2. มีความสัมพันธ์ระหว่างการได้รับการประชาสัมพันธ์การเลือกตั้งจากสื่อมวลชนและบุคคล อาทิ เจ้าหน้าที่ของอำเภอ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง ญาติ เพื่อนบ้านและวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง
3. มีความสัมพันธ์ระหว่าง ความสนใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย ความคาดหวังจากบุคคลอื่น ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความสนใจการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของผู้มีสิทธิเลือกตั้ง กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากวิทยานิพนธ์ของ กนก บิณศิริวานิช (กนก บิณศิริวานิช, 2525:จ-ฉ) เรื่องพฤติกรรมการเลือกตั้ง:ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 8 กรุงเทพมหานคร พบว่า

1. ในเรื่องปัจจัยต่างๆ ที่มีผลกระทบต่อระดับความรู้ความเข้าใจ ในการเลือกตั้งพบว่า อายุ การศึกษา และอาชีพ มีความสัมพันธ์กับระดับความรู้ความเข้าใจในการเลือกตั้ง โดยทำให้เกิดความแตกต่างในระดับความรู้ความเข้าใจ
2. ในเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสนใจในการเลือกตั้ง พบว่า เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม การศึกษา อาชีพ การใช้สิทธิ มีความสัมพันธ์กับระดับความสนใจในการเลือกตั้ง โดยทำให้เกิดความแตกต่างในระดับความสนใจในการเลือกตั้ง

3. ในเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อระดับความสนใจในการเลือกตั้ง พบว่า เพศ อายุ ฐานะทางเศรษฐกิจสังคม การศึกษา อาชีพ การใช้สิทธิ มีความสัมพันธ์กับระดับความสนใจในการเลือกตั้ง ทำให้เกิดความแตกต่างในระดับความสนใจในการเลือกตั้ง

4. ในเรื่องปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการใช้สิทธิเลือกตั้ง พบว่า ปัจจัยในเรื่องการศึกษาและสัญชาติ มีความสัมพันธ์กับการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยทำให้เกิดความแตกต่างในการใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากรายงานการวิจัยของ สุจิต บุษุงการ และ พรศักดิ์ ม่องแก้ว (สุจิต บุษุงการ และ พรศักดิ์ ม่องแก้ว, 2522:196-197) พบว่า ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมีส่วนกำหนดการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพฤติกรรมการออกเสียงเลือกตั้งของคนไทย ผลของการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ระดับของฐานะทางเศรษฐกิจกับ พฤติกรรมการออกเสียงที่น่าสนใจหลายประการ คือ

1. เพศ มีผลต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง เพศชายจะมีความสนใจไปลงคะแนนเสียงมากกว่า มีแนวโน้มเลือกพรรคมากกว่าเลือกตัวบุคคล จะคำนึงถึงนโยบายของพรรค และมีความเป็นตัวเองในการตัดสินใจ

2. ผู้ที่มีอายุอยู่ในวัยกลางคน มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่อยู่ในวัยจรรยาจหรือในวัยสูงอายุ ผู้ที่อายุน้อยจะเลือกโดยคำนึงถึงพรรค และนโยบาย แต่เมื่ออายุมากขึ้นจะเลือกโดยคำนึงถึงตัวบุคคลมากขึ้น

3. ผู้ที่มีการศึกษาสูงไม่สนใจการเลือกตั้ง และถ้าไปเลือกตั้งก็เพราะ ถือเป็นหน้าที่ของพลเมืองดี ขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาดำจะ ไปลงคะแนนเสียงเพราะถูกชักจูง

4. ผู้ที่อยู่อาศัยในเขตกรุงเทพฯ และเขตเมือง มีความสนใจไปลงคะแนนเสียงน้อยกว่าในเขตชนบท

5. ด้านอาชีพ ผู้ที่มีอาชีพกสิกร ไปลงคะแนนเสียงมากที่สุด ข้าราชการมีความตั้งใจไปลงคะแนนเสียงสูงเช่นกัน ส่วนพวกประกอบอาชีพค้าขายมีความตั้งใจไปลงคะแนนเสียงน้อยกว่าผู้ที่ เป็นกสิกร

6. ด้านรายได้ ผู้ที่มีรายได้ต่ำมาก มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียงมากกว่าผู้ที่มีรายได้สูงและไปเลือกเพราะถูกชักจูง

จากวิทยานิพนธ์ของ ไพรัตน์ เตชะเสถียร (ไพรัตน์ เตชะเสถียร, 2526:ง-ฉ) เรื่อง การออกเสียงเลือกตั้งในอำเภอป่าต้ว : ศึกษากรณีการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง ในอัตราสูง พบว่า

1. ประชาชนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เนื่องจากถูกระดมมากกว่าด้วยความสันทัด ผู้ที่มีอิทธิพลสำคัญในการระดม คือ กำนันผู้ใหญ่บ้าน และวิธีการหาเสียงของผู้สมัคร และหัวหน้า จะใช้การขอร้องให้ส่งสาร และการช่วยสร้างซ่อมแซม หรือให้เงินสร้างซ่อมแซมสิ่งสาธารณะภายในหมู่บ้าน
2. ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีความรู้ทางการเมืองมากกว่า ผู้ที่มีการศึกษาน้อย และความรู้ทางการเมืองของผู้ไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งค่อนข้างต่ำ
3. ผู้ที่มีอาชีพค้าขายธุรกิจ และผู้มีอาชีพเกษตรกรรมมีความรู้สึกที่ต่อการเมือง มากกว่าผู้มีอาชีพราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ

จากการวิจัยของ จรูญ สุภาพ และพรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (จรูญ สุภาพ และ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527:233-235) เรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดบุรีรัมย์แทนตำแหน่งที่ว่าง 28 สิงหาคม 2526 พบว่า

1. ผู้ที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสันทัดกว่า เป็น "กิจพลเมือง" มากกว่าด้วยเหตุผลด้านนโยบาย หรือความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง
2. ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ จะตัดสินใจเลือกตั้งช้า และมักจะถูกชักจูง โดยการติดต่อส่วนบุคคลและการให้สินจ้างรางวัล บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ เพื่อนฝูง ญาติพี่น้อง สามี ผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ครู เจ้าหน้าที่ยังราชการ และพระภิกษุที่เคารพนับถือ
3. ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะใช้การตัดสินใจก่อนวันลงคะแนนเลือกตั้งนาน และจะเลือกโดยคำนึงถึงพรรคและนโยบายของพรรคด้วย
4. ผู้ลงคะแนนเสียงให้ความสนใจต่อข่าวสารการเมืองจากสื่อมวลชนไม่มากนัก การมีข่าวสารทางการเมือง และมีความรู้ทางการเมืองน้อยเป็นสาเหตุสำคัญของการตัดสินใจเลือกลงคะแนนช้า-เร็วแตกต่างกัน มีแบบแผนแห่งการเลือกพรรค-บุคคลที่แตกต่างกัน และมีเหตุผลแห่งการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกันด้วย

5. ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมาก มีความสนใจในคุณสมบัติของการเลือกตั้งมากขึ้น แต่ความสนใจต่อบทบาทและคุณสมบัติของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรนั้นค่อนข้างจะไกลตัว

จากการวิจัยของ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527:213-215) เรื่องการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดขอนแก่น เขต 3 18 เมษายน 2526 พบว่า

1. ผู้ลงคะแนนเสียงส่วนมาก โดยเฉพาะในกลุ่มผู้มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำ ไปลงคะแนนเสียงด้วยความสนใจว่า เป็น "กิจพลเมือง" มากกว่าด้วยเหตุผลด้านผลักดันนโยบาย หรือด้วยความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมือง

2. ผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมต่ำ จะตัดสินใจลงคะแนนเสียงช้า และจะง่ายต่อการชักจูง โดยเฉพาะการชักจูงเป็นการติดต่อส่วนบุคคล และการให้สินจ้างรางวัล

3. ผู้ที่ลงคะแนนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูง จะตัดสินใจในการลงคะแนนเสียงก่อนวันเลือกตั้งนาน และจะสนใจในเรื่องของพรรคและนโยบายของพรรคด้วย รวมทั้งเป็นผู้ที่มีความรู้ทางการเมืองและเปิดรับข่าวสารการเมืองสูง

4. โดยทั่วไปผู้ลงคะแนนเสียง มีความรู้ความสนใจ ต่อข่าวสารการเมืองไม่มากนัก การมีข่าวสารทางการเมือง และมีความรู้ทางการเมืองน้อย เป็นสาเหตุสำคัญของการตัดสินใจเลือกลงคะแนนช้า-เร็วแตกต่างกัน มีแบบแผนแห่งการเลือกพรรค-บุคคลที่แตกต่างกัน และมีเหตุผลแห่งการไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งที่แตกต่างกันด้วย

5. เงินและสิ่งของที่แจกในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จะมีอิทธิพลต่อผู้ลงคะแนนเสียงที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมต่ำ หรือคนรุ่นเก่าค่อนข้างสูง ส่วนคนรุ่นใหม่ และพวกที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมสูงนั้น ไม่ตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของการแจกเงินและสิ่งของรวมทั้งบางส่วนยังแสดงออกซึ่งการต่อต้านพฤติกรรมดังกล่าวด้วย

จากวิทยานิพนธ์ของ จุฑาทิพย์ สุขรังสรรค์ (จุฑาทิพย์ สุขรังสรรค์, 2529:จ-ฉ) เรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร พบว่า

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้และอาชีพ มีความสัมพันธ์ กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง กล่าวคือ ผู้ที่มีฐานะทางด้านเศรษฐกิจและสังคมปานกลางขึ้นไป มีการศึกษาสูง อายุอยู่ในช่วงวัยหนุ่มสาว จนถึงวัยกลางคน มีแนวโน้มไปลงคะแนนเสียง โดยความสนใจของตัวเองมากกว่าการถูกระดม ส่วนผู้ที่มีฐานะทาง

เศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีการศึกษาต่ำ มักจะไปลงคะแนนเสียงโดยการถูกชักจูงจากผู้อื่น รวมทั้งยังพบว่า บุคลิกภาพ ชื่อเสียง และนโยบายของผู้สมัครนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงที่จูงใจให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราสูงกว่าปัจจัยอื่นๆ และตัดสินใจว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดได้ ในระยะเวลาอันรวดเร็ว และมีความแน่นอนสูงกว่า ในขณะที่ชื่อเสียง และนโยบายของพรรคการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา ส่วนการรณรงค์หาเสียงนั้นมีส่วนในการจูงใจให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง และตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่มากนัก

จากรายงานวิจัยของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง, 25299:173-175) เรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2529 พบว่า

1. ในเรื่องของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า

ที่อยู่อาศัย ผู้ที่อยู่ในชนบทมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจทางการเมือง แต่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพฯ และจะถูกชักชวนให้ไปใช้สิทธิได้ง่ายกว่า รวมทั้งการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจะพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนตัว ขณะที่ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และกรุงเทพฯ ไปเลือกเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ โดยจะมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครเป็นพรรค และได้ตัดสินใจไว้นานแล้ว

เพศ เพศชายมีความสนใจทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ตัดสินใจได้เร็วกว่า และจะคำนึงถึงพรรคเป็นสำคัญ

อายุ ผู้ที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเลือกผู้สมัครเป็นพรรคและตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้เป็นเวลานานกว่าผู้สูงอายุ และรวมทั้งในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะคำนึงถึงความพอใจในพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหลัก

อาชีพ กลุ่มข้าราชการมีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีเป้าหมายทางการเมือง หรือเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง โดยในการตัดสินใจจะพิจารณาเป็นพรรค หรือทั้งพรรคและคุณสมบัติส่วนตัวประกอบกัน

สำหรับกลุ่มกรรมกรรับจ้าง กลุ่มเกษตรกร มีแนวโน้มที่จะไม่สนใจทางการเมือง และไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยถูกชักชวนได้ง่าย การตัดสินใจจะเลือกผู้สมัครจะคำนึงถึงตัวบุคคลมากกว่าพรรค

การศึกษา ผู้มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครโดยคำนึงถึงพรรค และไปใช้สิทธิโดยคำนึงถึงสิทธิหน้าที่ของพลเมือง

สำหรับผู้มีการศึกษาน้อย มีแนวโน้มที่จะถูกชักชวนให้ไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ง่ายและตัดสินใจเลือกผู้สมัครได้ช้า

รายได้ ผู้มีรายได้สูงมีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้ง โดยคำนึงถึงหน้าที่พลเมือง และตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้เป็นเวลานาน โดยพิจารณาจากพรรคการเมือง หรือพิจารณาทั้งพรรค และผู้สมัคร สำหรับผู้มีรายได้น้อยจะตัดสินใจเลือกโดยพิจารณาตัวบุคคลและจะเลือกผู้สมัครคนเดิม และจะถูกชักชวนไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ง่าย

2. การชักชวนให้ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตชนบท เพศหญิง กลุ่มเกษตรกร กรรมกรรับจ้าง ผู้มีการศึกษาน้อยและผู้มีรายได้น้อย จะถูกชักชวนไปใช้สิทธิเลือกตั้งได้ง่ายจากผู้ใกล้ชิดในชนบท กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน จะมีบทบาทในการชักชวนมาก

3. การเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองเดิม พบว่า กลุ่มผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะเห็นว่า เป็นสิทธิและหน้าที่ของประชาชน และกลุ่มที่มีเป้าหมายทางการเมือง มีแนวโน้มที่จะเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองเดิม ส่วนกลุ่มผู้ไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะถูกชักชวนมีแนวโน้มที่จะเลือกผู้สมัครหรือพรรคการเมืองใหม่

4. ประเด็นในการโฆษณาหาเสียง พบว่า ในการโฆษณาหาเสียงของผู้สมัคร และพรรคการเมืองจะมีอิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ นโยบายและการแก้ไขปัญหาและคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ส่วนการหาเสียงโดยวิธีการโจมตีผู้อื่นไม่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

5. ความสนใจทางการเมืองและทัศนต่อพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พบว่า ผู้ที่มีความสนใจทางการเมืองสูง ซึ่งมีทั้งผู้ที่มีความพอใจและไม่พอใจต่อพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร มีแนวโน้มที่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่า ผู้ที่ไม่สนใจทางการเมือง รู้สึกเฉยๆ ต่อพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

จากวิทยานิพนธ์ของ อุทัยวรรณ แก้วสะอาด (อุทัยวรรณ แก้วสะอาด, 2530 : บทคัดย่อ) เรื่อง พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งของตำรวจนครบาล พบว่า ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนายตำรวจ มีความสัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง กล่าวคือ ข้าราชการตำรวจที่มีฐานะทางเศรษฐกิจ และสังคมปานกลางขึ้นไป มีการศึกษาสูง มีอายุช่วงกลางคน (40-49 ปี) และสูงอายุ (50-59 ปี) มีแนวโน้มที่จะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งตามความต้องการของตัวเอง และผู้ที่มีอายุราชการนานมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้ล่วงหน้า ในการเลือกตั้งจะคำนึงถึงผู้สมัครและพรรคด้วย

จากที่กล่าวมาทั้งหมดนั้นจะพบว่า มีปัจจัยมากมายที่มีผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง ของประชาชน และยังมีอีกปัจจัยหนึ่งที่นักวิชาการตะวันตก คือ Karl W. Deutsch ได้ให้ความสำคัญเป็นอย่างมากคือ ปัจจัยทางการสื่อสาร เพราะในช่วงการรณรงค์หาเสียงนั้น การสื่อสารต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การสื่อสารระหว่างตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง กับประชาชนในท้องถิ่นของตน เพราะการสื่อสารน่าจะเป็นสิ่งหนึ่ง ที่จะช่วยสร้างความเข้าใจ สร้างความนิยม และทำให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกเข้าไปเป็น ส.ส. ในขณะที่เดียวกันการสื่อสารจากประชาชนกลับไปสู่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง โดยเฉพาะผู้ที่ได้รับเลือกตั้งเป็น ส.ส. แล้วนั้น เป็นสิ่งที่ได้รับความสนใจ และความเอาใจใส่ค่อนข้างน้อย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญหรือไม่ที่การสื่อสารจาก ส.ส. ไปสู่ประชาชน โดยเฉพาะการสื่อสารจากประชาชน กลับไปสู่ ส.ส. นั้นควรจะได้รับความสนใจให้มากขึ้น เพื่อสร้างความศรัทธา และความมั่นคงในทางการเมืองของ ส.ส. ทุกๆ คน เพื่อการที่จะได้มีโอกาสรับเลือกตั้งในครั้งต่อไป

จากที่กล่าวมานั้นจึงทำให้ผู้ท้าวิจัย มีความสนใจที่จะอยากจะทราบว่า สังคมไทยในปัจจุบันนี้ การสื่อสารมีนัยสำคัญแค่ไหนต่อการเลือกตั้ง และต่อการติดตามพฤติกรรมการกระทำของ ส.ส. โดยเฉพาะการสื่อสารในช่วงที่มีการหาเสียงเลือกตั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือพรรคการเมืองต่างๆ นั้นใช้สื่ออย่างไร ผลจากการใช้สื่อต่างๆ นั้นเป็นอย่างไร และท้ายที่สุดเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ได้รับเลือกตั้งไปแล้วนั้น เขายังได้มีการใช้การสื่อสารต่างๆ ไปยังประชาชนที่เลือกพวกเขาหรือไม่ รวมทั้งมีการแสดงปฏิกิริยาจากประชาชนกลับไปสู่ ส.ส. หรือไม่ อย่างไร

แนวความคิดที่จะนำมาศึกษาวิจัย

จากที่ได้กล่าวมาในส่วนของความสำคัญและปัญหา จะพบว่ามีปัจจัยต่างๆ หลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งของประชาชน แม้ว่าจะมีปัจจัยอยู่มากมายดังกล่าวมาแล้วนั้น แต่ผู้ท้าวิจัยก็พบว่า สำหรับในหัวข้อเรื่องที่คุณท้าวิจัยสนใจ และจะทำการศึกษาวิจัยนั้น ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมานั้นไม่เพียงพอที่จะใช้ในการศึกษาเรื่องดังกล่าว ดังนั้นผู้ท้าวิจัยจึงได้สนใจที่จะนำเอาทฤษฎีการสื่อสารทางการเมืองของ Karl W. Deutsch มาศึกษาเพราะการที่จะทำให้เกิดพัฒนาทางการเมืองขึ้นมาได้นั้น สิ่งที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การสื่อสาร Deutsch ได้ชี้ให้เห็นถึงการสื่อสาร และการควบคุมว่า เป็นเรื่องสำคัญยิ่งของระบบการเมือง เป็นเสมือนเส้นประสาทของระบบการเมือง (The Nerves of Government) โดยเขาได้อธิบายถึงกระบวนการสื่อสารทางการเมืองว่า เป็นเรื่องของ การแสดงออกซึ่งความเรียกร้องต้องการของประชาชน การตอบสนองของรัฐ อันจะนำไปสู่การตัดสินใจ อันเป็นผลจากการสื่อสารทางการเมืองในสังคมนั้น ระบบการเมืองจะสามารถดำรงอยู่ และมีบูรณาภาพได้ ก็ขึ้นอยู่กับความสามารถที่จะตอบสนองต่อการเรียกร้องต้องการทางการเมือง ความสามารถที่จะควบคุมให้สมาชิกของสังคม สามารถปฏิบัติหน้าที่ในระบบการเมือง ได้อย่างมีบูรณาภาพ

ในทฤษฎีของ Karl W. Deutsch นั้น เขาได้วิเคราะห์ ระบบการเมืองด้วยการสื่อสารและการควบคุมดังกล่าวมาข้างต้น ซึ่งเขาได้ชี้ให้เห็นว่า โครงสร้างของระบบการเมืองนั้นมีลักษณะเป็นโครงข่ายของระบบการสื่อสาร (Communication network) โดยระบบโครงข่ายของการสื่อสารจะมีคุณสมบัติพิเศษ 3 ประการคือ

1. สามารถรับข่าวสารที่หลั่งไหลสู่ระบบให้ผ่านเข้าไปยังหน่วยงานที่ตีความ และแปลความหมาย
2. มีจุดมุ่งหมายของตัวเอง ซึ่งจุดมุ่งหมายนี้อาจผันแปรตามอิทธิพลของสภาพแวดล้อม
3. มีหน่วยงานซึ่งทำหน้าที่เก็บข่าวสาร และมีศูนย์กลางในการตัดสินใจ โดยการนำเอาข่าวสารที่ระบบ ได้ตีความแล้วมาประมวลเป็นข้อมูล สำหรับการตัดสินใจที่มีเหตุผล ตรงกับข่าวสารที่ไหลเข้าสู่ระบบ

จากลักษณะพิเศษของโครงข่ายของระบบการสื่อสารทั้ง 3 ประการนั้น ไม่สามารถที่จะทำให้เกิดความชัดเจนในการศึกษาวิจัยได้ ดังนั้น ผู้ท้าววิจัยจึงได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของการที่จะวิเคราะห์ระบบการเมืองด้วยการสื่อสารและการควบคุม ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความสะดวกทำให้เข้าใจได้ง่าย และชัดเจนยิ่งขึ้น ในการที่จะทำการศึกษาในเรื่องดังกล่าว ซึ่งองค์ประกอบของการวิเคราะห์ระบบการเมืองด้วยการสื่อสาร และการควบคุมนั้น สามารถแยกออกได้เป็น 6 ประการด้วยกันคือ

1. ผู้ส่งสาร

ผู้ส่งสาร สุจิต บุญบงการ ไพฑูรย์ สินลาวัฒน์ ศิริเพ็ญ ศุภพิทยากุล (สุจิต บุญบงการ, ไพฑูรย์ สินลาวัฒน์ และศิริเพ็ญ ศุภพิทยากุล, 2521:124-127) ผู้ส่งสารเป็นจุดเริ่มต้นของการสื่อสาร โดยทั่วไปแล้วผู้ส่งสารเป็นบุคคลหนึ่ง แต่ผู้ส่งสารอาจจะมากกว่าหนึ่งคนก็ได้ อาจจะเป็นกลุ่มคน หรือเป็นองค์การก็ได้ บทบาทของผู้ส่งสารมีอยู่ด้วยกันสามประการคือ เลือกสรรความหมายที่จะใช้สำหรับการสื่อสาร สร้างรหัสจากความหมายให้อยู่ในรูปของสาร และส่งสารนั้นออกไป บทบาททั้งสามประการนี้ สามารถจะอยู่กับบุคคลเพียงคนเดียวหรืออาจจะมีบุคคลหลายคนมีบทบาทเหล่านี้แยกกันก็ได้

ประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผู้ส่งสารก็คือ "การสร้างรหัส" เพราะได้กล่าวมาแล้วว่าความหมายอยู่ในตัวของบุคคลมิได้อยู่ที่สาร ดังนั้น เราจึงไม่สามารถถ่ายทอดความหมายไปยังบุคคลอื่น แต่เราสามารถถ่ายทอดสารไปยัง บุคคลอื่นได้ การสร้างรหัสจึงเป็นกระบวนการสร้างสาร ซึ่งใช้แทนความหมายสำหรับการสื่อสาร และเพื่อที่จะกระตุ้นความหมายที่คล้ายกับของผู้ส่งสารที่อยู่ในใจของผู้รับสาร ดังนั้นการสร้างรหัสจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการสื่อสาร เพราะถ้าสารที่สร้างขึ้นตรงกับความหมายของผู้ส่ง แต่ไปกระตุ้นความหมายที่แตกต่างกันในตัวผู้รับสาร ผลก็คือการสื่อสารจะไม่ได้ผลตามที่ต้องการ

2. สาร

สาร (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527:235-238) คือ ข่าวสารที่บุคคลมุ่งแลกเปลี่ยนกันในกระบวนการสื่อสาร ข่าวสารดังกล่าวเป็นความรู้สึกนึกคิดของบุคคลผู้ส่งสาร หรือเป็นคุณลักษณะของสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่บุคคลมุ่งที่จะแลกเปลี่ยนกันเพื่อให้เกิดผลในสิ่งที่บุคคลปรารถนา ข่าวสารที่เป็นตัวแทนความรู้สึกนึกคิดของบุคคลจึงอยู่ในรูปสัญญาณ (sign) หรือสัญลักษณ์ซึ่งจะสามารถสื่อ

ความรู้สึกนึกคิดของผู้ส่งสารได้ ด้วยลักษณะดังกล่าวนี้ คำพูด ภาษา ตัวหนังสือ ตัวเลข รูปภาพ เครื่องหมาย แสง สี ฯลฯ ที่สามารถสื่อความหมายย่อมเป็นข่าวสารได้ สารที่สามารถสื่อความหมายได้ตามความรู้สึกนึกคิดของผู้ส่งสาร และสามารถส่งไปถึงผู้รับสารได้สะดวก เที่ยงตรง และรวดเร็วที่สุด ถือว่าเป็นสารที่มีคุณภาพมากที่สุด อย่างไรก็ตามคุณภาพของสารย่อมขึ้นอยู่กับสถานการณ์ และองค์ประกอบอื่นๆ อีกเป็นจำนวนมาก นั่นคือ สารชนิดหนึ่งอาจมีคุณประโยชน์หรือคุณภาพต่างกัน หากใช้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน แต่ประการที่สำคัญก็คือ สิ่งที่จะเป็นสารได้ต้องทบทวนที่กระตุ่นความหมายให้กับผู้รับ

3. สื่อหรือช่องทาง

สื่อ หรือช่องทางคือ ส่วนที่เป็นตัวนำสารจากผู้ส่งไปยังผู้รับสาร อาจเป็นสิ่งที่เห็นได้ง่าย เช่น คลื่นเสียงของผู้พูด ซึ่งนำเอาความรู้สึกนึกคิดของบุคคลหนึ่ง ไปยังอีกบุคคลหนึ่งในวงสนทนากันหรือเป็นสิ่งที่ซับซ้อน กล่าวคือ ประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ จำนวนมาก ใช้เทคโนโลยีระดับสูงมีผู้ดำเนินการมาก เช่น วิทยุ โทรทัศน์ หรือหนังสือพิมพ์ ซึ่งเป็นสื่อมวลชนที่สำคัญ ในปัจจุบันสื่อดังกล่าวนำเอาสารจากแหล่งสาร แล้วส่งไปยังผู้รับสารเป็นจำนวนมาก ซึ่งจะเห็นว่าสื่อหรือช่องทางได้รับการพัฒนามากขึ้นเรื่อยๆ ในระยะแรกเริ่ม มนุษย์ได้ใช้รูปแบบการติดต่อสื่อสารอย่างง่าย ๆ คือ การใช้ระบบการติดต่อสื่อสารด้วยปากเปล่า (oral system) เมื่อวิทยาการเจริญมากขึ้น มนุษย์ก็ได้คิดค้นเครื่องมือและวิธีการต่างๆ มาใช้สำหรับการติดต่อสื่อสารกัน เช่น วิทยุ หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ และภาพยนตร์ เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้เกี่ยวกับ สื่อ หรือช่องทางในการติดต่อสื่อสารนั้น จะเน้นที่สื่อหรือช่องทางต่างๆ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้เป็นช่องทางในการที่จะถ่ายทอดเกี่ยวกับคุณสมบัติส่วนตัว นโยบายของพรรคการเมือง ความตั้งใจของตนเองในการรณรงค์หาเสียง เพื่อที่จะดูว่าการสื่อสารชนิดใดที่มีผลกระทบต่อผลการเลือกตั้ง ซึ่งจะมองได้ว่า ในส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นเขาได้ใช้สื่อชนิดใดบ้าง และในด้านประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง ยอมรับข่าวสารที่มาจากสื่อ หรือช่องทางใดมากที่สุด

Daniel Lerner (LERNER, 1911:117) ได้แยกประเภทของการสื่อสารออกเป็น 2 แบบคือ ระบบสื่อสารที่ใช้สื่อ (media system) และระบบสื่อสารด้วยปากเปล่า (oral system)

การสื่อสารระหว่างบุคคล

การสื่อสารระหว่างบุคคล เป็นแบบแผนการสื่อสารดั้งเดิมในสังคมมนุษย์ ก่อนหน้าที่จะมีระบบการสื่อสารมวลชน เป็นรูปแบบการสื่อสารอย่างง่าย ๆ คือ การใช้ระบบการติดต่อสื่อสารด้วยปากเปล่า ในปัจจุบันแม้ว่าการสื่อสารมวลชนจะมีบทบาทมากขึ้นในการสื่อสารแต่ก็ยังคงจะต้องยอมรับอยู่ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล ยังมีความสำคัญและมีบทบาทแฝงอยู่ในทุกสังคมไม่ว่าจะเป็นสังคมสมัยใหม่ หรือสังคมที่กำลังพัฒนา เพียงแต่จะมีอิทธิพลในระดับต่างกันเท่านั้น

การสื่อสารมวลชน

การสื่อสารมวลชน เป็นพัฒนาการของการสื่อสาร เมื่อสังคมมีการขยายตัวมากขึ้น และมีความก้าวหน้าทางวิทยาการ ก็จำเป็นต้องมีระบบการสื่อสารที่สามารถส่งสารไปถึงมวลชนที่อยู่ กระจายกระจายทั่วไปได้อย่างทั่วถึง และรวดเร็ว

ระบบการสื่อสารมวลชน หมายถึง แบบแผนของการเชื่อมโยงต่อกัน (Linkage Pattern) จากผู้ส่งสารจำนวนน้อยไปสู่ผู้รับสารจำนวนมาก (POOL, 1973:5) และอาจกล่าวได้ว่า ในสังคมปัจจุบัน มนุษย์ในสังคมทุกคนก็ตกอยู่ภายใต้ การแพร่กระจายของสื่อมวลชนเหล่านี้ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้

การสื่อสารมวลชนจะแตกต่างจากการสื่อสารระหว่างบุคคลในแง่ที่ว่า การสื่อสารระหว่างบุคคลเป็นการสื่อสารจากแหล่งหนึ่ง ไปยังกลุ่มผู้รับสารจำนวนมาก มีลักษณะเป็นการส่งผ่านตัวต่อตัวและเป็นการส่วนตัว ส่วนการสื่อสารมวลชน เป็นการสื่อสารจากแหล่งเดียว ไปยังผู้รับสารที่เป็นกลุ่มใหญ่ที่อยู่กระจาย กระจาย การส่งผ่านข่าวสารเป็นไปอย่างรวดเร็วกว่าแหล่งสารมีลักษณะ เป็นองค์การและเป็นวิชาชีพ

จากการที่กล่าวถึงสื่อ หรือช่องทางในการติดต่อสื่อสารนั้นก็เพื่อจะใช้เป็นกรอบในการศึกษาว่า ในการเลือกตั้งแต่ละครั้งนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องมีการใช้ทั้งการ ติดต่อกันส่วนบุคคล เช่น การใช้หัตถ์คะแนน หรือกำหนดผู้ใหญ่บ้าน ติดต่อกับชาวบ้านโดยตรง เพื่อโน้มน้าวให้ประชาชนไปเลือกตั้งให้ตนเอง โดยอาจจะกล่าวถึงนโยบายต่างๆ ของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือชื่อเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และ ในด้านการใช้สื่อมวลชนในการเลือกตั้ง เช่น โปสเตอร์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น ในการหาเสียง ประชาชนผู้ลงคะแนนเสียง ได้ เชื่อถือตามสื่อช่องทางใดมากที่สุด รวมทั้งตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้นนิยมใช้สื่อช่องทางใดมากที่สุด

เศรษฐกิจและสังคมต่ำ มีการศึกษาต่ำ มักจะ ไปลงคะแนนเสียงโดยการถูกชักจูงจากผู้อื่น รวมทั้งยังพบว่า บุคลิกภาพ ชื่อเสียง และนโยบายของผู้สมัครนับเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญสูงที่จูงใจให้ประชาชนไป ใช้สิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งในอัตราสูงกว่าปัจจัยอื่นๆ และตัดสินใจว่าจะเลือกผู้สมัครคนใดได้ ในระยะเวลาอันรวดเร็ว และมีความแน่นอนสูงกว่า ในขณะที่ชื่อเสียง และนโยบายของพรรคการเมืองเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญรองลงมา ส่วนการรณรงค์หาเสียงนี้มีส่วนในการจูงใจให้ประชาชนไปใช้สิทธิลงคะแนนเสียง และตัดสินใจเลือกผู้สมัครคนใดคนหนึ่ง ในการเลือกตั้งครั้งนี้ไม่มากนัก

จากรายงานวิจัยของ กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง, 2529:173-175) เรื่อง การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2529 พบว่า

1. ในเรื่องของพฤติกรรมการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า

ที่อยู่อาศัย ผู้ที่อยู่ในชนบทมีแนวโน้มที่จะไม่สนใจทางการเมือง แต่จะไปใช้สิทธิเลือกตั้งมากกว่าผู้ที่อาศัยอยู่ใน กรุงเทพฯ และจะถูกชักชวนให้ไปใช้สิทธิได้ง่ายกว่า รวมทั้งการตัดสินใจเลือกผู้สมัครจะพิจารณาจากคุณสมบัติส่วนตัว ขณะที่ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตเมือง และกรุงเทพฯ ไปเลือกเพราะถือว่าเป็นหน้าที่ โดยจะมีการตัดสินใจเลือกผู้สมัครเป็นพรรค และได้ตัดสินใจไว้นานแล้ว

เพศ เพศชายมีความสนใจทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง ตัดสินใจได้เร็วกว่า และจะคำนึงถึงพรรคเป็นสำคัญ

อายุ ผู้ที่มีอายุน้อยมีแนวโน้มที่จะ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งโดยเลือกผู้สมัครเป็นพรรคและตัดสินใจเลือกผู้สมัครไว้เป็นเวลานานกว่าผู้สูงอายุ และรวมทั้งในการไปใช้สิทธิเลือกตั้งจะคำนึงถึงความพอใจในพฤติกรรมของสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเป็นหลัก

อาชีพ กลุ่มข้าราชการมีแนวโน้มที่จะ ไปใช้สิทธิเลือกตั้งอย่างมีเป้าหมายทางการเมือง หรือเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น และไปใช้สิทธิเลือกตั้ง เพราะถือว่าเป็นหน้าที่ของพลเมือง โดยในการตัดสินใจจะพิจารณาเป็นพรรค หรือทั้งพรรคและคุณสมบัติส่วนตัวประกอบกัน

4. ผู้รับสาร

ผู้รับสาร คือ บุคคลที่สารมุ่งไปหา หรือบุคคลที่สารปะทะแล้วสะท้อน หรือผ่านต่อไปถึงผู้อื่น ในการสนทนากันระหว่างบุคคลสองคนนั้น แต่ละคนต่างเป็นทั้งผู้ส่ง และผู้รับสารผลัดเปลี่ยนกันอยู่ตลอดเวลาในขณะที่พูดคุยกัน แต่ในการใช้สื่อมวลชนเป็นช่องทางส่งสารนั้น การที่จะระบุว่าใครเป็นผู้รับสารบ้าง เป็นเรื่องยุ่งยากไม่น้อย โดยปกติแล้วผู้ส่งสารทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ และวารสาร ทั้งหลายต่างพยายามเข้าถึงผู้รับสาร (ผู้ฟัง ผู้ชม ผู้อ่าน) ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ในการเลือกตั้งนั้นผู้รับสารก็คือ ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง ดังนั้นผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องใช้วิธีการต่างๆ ในการหาเสียงโดยผ่าน สื่อหรือช่องทางต่างๆ และเนื้อหาต่างๆ ในการหาเสียงเลือกตั้งก็จะแตกต่างกันด้วย เพื่อที่จะให้ประชาชนเห็นชอบด้วยกับตนเอง ให้มากที่สุด และในด้านของผู้รับข่าวสารเองก็ไม่ได้รับข่าวสารทุกอย่าง ที่ผ่านเข้ามาในประสาทสัมผัส แต่จะรับข่าวสารตามความชอบและโอกาส ความรู้สึกนึกคิด สถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ที่จะพึงอำนวยให้

การตอบสนองในรูปแบบต่างๆ ของการสื่อสารเป็นผลมาจากการ เลือกที่จะรับรู้ของบุคคลนั้นในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ผู้สมัครรับเลือกตั้งแต่ละคน จึงใช้สื่อหรือช่องทางต่างๆ กันเพื่อให้ประชาชนยอมรับตนเอง แต่ข่าวสารต่างๆ ในการเลือกตั้งทั้งหมดนั้น อาจจะไม่ได้รับการสนใจจากประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด เพราะทางด้านประชาชนเองก็จะมี การเลือกรับรู้ เฉพาะบางข่าวสารเท่านั้น ซึ่งการเลือกรับรู้ หมายถึงการที่บุคคลเห็นในสิ่งที่เขาต้องการที่จะเห็น ได้ยินในสิ่งที่เขาต้องการได้ยิน บุคคลจะเลือกรับเอาข้อเท็จจริงเฉพาะ ที่เขาปรารถนาที่จะรับรู้ ยิ่งกว่านั้น บุคคลยังสามารถถกกลับความหมายของข่าวสารให้เป็นไปในทางเดียวกับ ความเห็นของเขาอีกด้วย (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2527:245)

บุคคลไม่เพียงแต่เลือกรับรู้ เฉพาะบางส่วนของข่าวสารที่ เขาอยากรับรู้เท่านั้น หากแต่ได้มีการกลั่นกรองเอาข่าวสาร ที่ตัวเองเปิดรับด้วย นั่นคือ บุคคลจะเลือกให้ความสนใจต่อการรับรู้ข่าวสาร เลือกอ่านหนังสือพิมพ์ อ่านวารสาร ซึ่งสอดคล้องกับความสนใจของเขา และแม้แต่ ในหนังสือพิมพ์ที่เลือกอ่าน บุคคลยังเลือกอ่านเฉพาะข่าวที่ตัวเขาสนใจอีกด้วย เรามักจะเลือกคบเพื่อนเฉพาะคนที่เราถูกใจหรือชอบพอ นั่นคือ เราพยายามหลีกเลี่ยงที่จะสื่อสารติดต่อในสิ่งที่ขัดแย้งกับกรอบอ้างอิง และในขณะที่เดียวกันก็พยายามที่จะเปิดรับข่าวสาร ที่จะเสริมในสิ่งที่เรายึดถือว่าเป็นความจริง

การเลือกที่จะให้ความสนใจ และการเลือกที่จะรับรู้ได้รับการคำจุนไว้ โดยเลือกที่จะกักเก็บไว้ด้วย กล่าวคือ สิ่งที่เราทำได้ที่ดีที่สุด คือสิ่งที่สอดคล้องกับกรอบอ้างอิง เดิมของเรา มากที่สุดปรากฏการณ์ดังกล่าวอยู่ในลักษณะเดียวกันกับการจาประสบการณ์ที่สนุกสนาน และการลืมประสบการณ์ที่ทุกข์ระทมของบุคคล บุคคลไม่สามารถจดจาประสบการณ์ ที่ทุกข์ใจได้เท่ากับประสบการณ์ที่สุขใจ ความขัดแย้งเป็นสิ่งที่ไม่สบายใจ เราจะรู้สึกสุขใจถ้าเห็นความคิดของเราสอดคล้องกับความคิดเห็นของคนอื่นได้เป็นอย่างดี ฉะนั้น การจาข่าวสารข้อมูลที่เสริมแรงกับความเชื่อของเรา นั้นเป็นเรื่องที่ง่ายกว่าการจาข่าวสารข้อมูลที่ขัดแย้งกับความเชื่อของเรา

ในการศึกษาถึงผู้รับสารในการเลือกตั้งนี้ ผู้รับสารก็คือ ประชาชนผู้มีสิทธิในการเลือกตั้ง ซึ่งผู้สมัครรับเลือกตั้งจะต้องพยายามผลิตข่าวสารต่างๆ หลายแง่หลายมุมไปสู่ประชาชนเหล่านั้น เพื่อให้ประชาชนยอมรับตนเองในที่สุด จึงน่าสนใจว่ามีข่าวสารในลักษณะใดบ้างที่ ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ในการเลือกตั้ง และประชาชนแต่ละคนนั้นยอมรับข่าวสารในลักษณะใดมากที่สุด

5. ผลกระทบ

เมื่อผู้รับสารได้รับรู้ข่าวสารแล้ว จะถอดรหัสหรือแปลความหมายของข่าวสารตามกรอบพื้นฐานทางอักษณัย การรับรู้ ทศนคติ ความเชื่อ ประสบการณ์ และสถานการณ์แวดล้อมของแต่ละบุคคล ผลลัพธ์ที่ได้จากการแปลรหัส คือ การรับรู้ข่าวสารนั้นคืออะไร (cognition) ความรู้สึกของบุคคลต่อข่าวสารนั้น (effection) และประเมินค่าว่าจะเชื่อ หรือกระทำตาม ข่าวสารนั้นหรือไม่ ผู้รับสารแต่ละคนต่างใช้ "กรอบอ้างอิง" เข้าตัดสินใจว่า ข่าวสารที่ได้รับมานั้น เชื่อได้หรือไม่ เกี่ยวข้องกับตัวเขาหรือไม่ และประเมินว่าจะดำเนินการกับข่าวสารนั้นอย่างไร โดยปกติ กรอบอ้างอิงจะเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรม ของผู้รับสารทั้งนี้เพราะผู้ส่งสารจะประมาณความสนใจและปฏิกิริยาของผู้รับสารจากประสบการณ์ และพื้นฐานการเรียนรู้ของผู้รับสารเป็นสำคัญ กรอบอ้างอิงที่ว่านี้ ได้แก่ อักษณัย ความรู้สึก ความเชื่อ ปทัสถาน และอุดมการณ์ของผู้รับสาร ซึ่งเกิดขึ้นจากการเรียนรู้และ การสั่งสมประสบการณ์ทั้งมวลตั้งแต่เกิด

สำหรับเรื่องของผลกระทบ ในงานวิจัยเรื่องนี้ ผู้ท้าววิจัยจะศึกษาในแง่ของการเปรียบเทียบการใช้การสื่อสารมวลชนและสื่ออื่นๆ กับการใช้สื่อบุคคลว่า ส่วนไหนมีผลกระทบต่อ การเลือกตั้งอย่างไร

6. การย้อนกลับ

การย้อนกลับของการสื่อสารเกิดขึ้น เมื่อผู้ส่งสารกลับกลายมาเป็นผู้รับสาร โดยเฉพาะสารใหม่นั้น เป็นปฏิกริยาของสารเดิมที่ผู้ส่งสารส่งออกไปหาผู้รับสารมาแล้ว ดังจะเห็นได้จากการสนทนาสองต่อสอง หรือในกระบวนการสื่อสารของกลุ่มขนาดเล็กซึ่งจะสังเกตปฏิกริยาย้อนกลับได้ง่าย เช่น จากคำโต้ตอบหรือสีหน้า ท่าทาง เป็นต้น แต่ถ้าเป็นการสื่อสารโดยผ่านทางสื่อมวลชน ปฏิกริยาย้อนกลับอาจจะไม่มี หรือมีแต่ล่าช้าก็ได้ เพราะฉะนั้นอาจกล่าวได้ว่าปฏิกริยาย้อนกลับ คือ ผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในตัวผู้รับสาร ซึ่งเป็นสิ่งที่จะกำหนดว่าการสื่อสารนั้นเกิดขึ้นหรือไม่ และประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด

การย้อนกลับอาจทำได้ใน 2 ลักษณะคือ (สฤกิจ เจริญรัตนกุล, 2530:26-27)

6.1 การย้อนกลับที่มีลักษณะเป็นการขยาย (amplifying feedback) จะมีกลไกพิเศษอยู่ในตัว นั่นคือ มีสัญญาณกำหนดขึ้นไว้เพื่อเป็นเครื่องบอกฯ ให้เพิ่มการดำเนินงานให้มากกว่าที่ได้ปฏิบัติมาแล้ว การย้อนกลับแบบขยายมีลักษณะที่สำคัญ คือ มีการขยายทุกๆ ครั้งที่มีการกระทำคือ ทำให้มากขึ้นหรือเพิ่มขึ้น

6.2 การย้อนกลับแบบลบหรือแบบปฏิเสธ (negative feedback) จะมีลักษณะสำคัญคือ มีกลไกที่จะให้สัญญาณแห่งผลงาน หรือการดำเนินงานที่ผ่านมาว่า ให้ระงับการกระทำนั้นเสีย หรือให้เปลี่ยนแปลง หรือปรับปรุงการกระทำเสียใหม่

นอกจากกระบวนการย้อนกลับแบบปฏิเสธแล้ว ความสามารถในการปรับทิศทางด้วยตัวเอง (capacity for self steering) จะเป็นส่วนหนึ่งที่จะช่วยในการย้อนกลับข่าวสารในเชิงปฏิเสธของระบบการเมือง ซึ่งความสามารถในการปรับทิศทางด้วยตัวเองนี้จะมีกลไกพิเศษของระบบอยู่ 4 อย่าง คือ

- ปริมาณ และความเร็วของข้อมูลที่ไหลเข้าสู่ระบบ (load)
- การตอบสนองของระบบที่มีต่อข่าวสาร (lag)
- ผลลัพธ์ที่เกิดจากการปรับเป้าหมายของระบบ (gain)
- การคาดคะเนสิ่งที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต (lead)

จากที่กล่าวมา เมื่อนำมาพิจารณาประกอบ ในกระบวนการสื่อสารทางการเมือง โดยเฉพาะในเรื่องของการเลือกตั้งนั้น การย้อนกลับอาจกล่าวได้ว่า เป็นหลักที่สำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยสร้างให้เกิดความสมดุลขึ้นภายในระบบ และนอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึง ผลจากการกระทำที่มีการสื่อสารออกไปอีกด้วย โดยเมื่อเราพิจารณาในด้านของผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว การ

ย้อนกลับในกระบวนการเลือกตั้งนั้น เป็นสิ่งที่จะสร้างความมั่นคงทางการเมืองให้กับบุคคลนั้นๆ ด้วย เพราะเมื่อผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้สื่อสารข่าวสารที่เกี่ยวกับการเลือกตั้ง หรือข่าวสารในทุกๆ เรื่องที่ประชาชนควรจะทราบ โดยเฉพาะการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถสื่อสารในช่องทางที่ ถูกต้องและตรงกับช่องทางที่ประชาชนสามารถรับทราบได้ สิ่งนี้จะทำให้เกิดความตรงกันระหว่าง ผู้สื่อสาร ซึ่งก็คือผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้รับข่าวสาร ซึ่งก็คือประชาชนนั่นเอง และในจุดนี้ผลที่ได้รับก็คือ ในด้านของผู้สมัครรับเลือกตั้งนั้น นอกจากที่เขาสามารถที่จะสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของประชาชนแล้ว ยังรวมไปถึงการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสามารถที่จะเข้าไป แก้ไขปัญหา หรือสามารถตอบสนองในสิ่งที่ประชาชนเรียกร้องได้อย่างรวดเร็ว และแม่นยำ ในขณะที่เดียวกันทางด้านประชาชนเอง ก็สามารถที่จะแสดงปฏิกิริยาสนองตอบ หรือปฏิเสธในสิ่งที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสื่อสารมาสู่ตนได้ และนอกจากนั้นประชาชนเองก็สามารถเรียกร้องเสนอความคิดเห็น และความต้องการของตน ไปยังผู้สมัครรับเลือกตั้งได้ด้วยเช่นกัน

จากที่กล่าวมาทั้งหมด อาจจะสรุปองค์ประกอบพื้นฐานของการสื่อสารได้ดังนี้

1. ผู้ส่งสาร
2. สาร
3. สื่อหรือช่องทาง
4. ผู้รับสาร
5. ผลกระทบ และ
6. การป้อนกลับ

ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 6 ประการนี้ จะมีอยู่ในกระบวนการสื่อสารทุกประเภท และในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ทำวิจัยก็จะศึกษาถึงองค์ประกอบของการสื่อสารทั้ง 6 ประการ ดังกล่าวมาทั้งหมดนั้นด้วย

ผลงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารกับการเมือง

จากการที่ผู้ทำวิจัย ได้ศึกษาถึงผลงานวิจัยต่างๆ แล้วนั้น พบว่า มีผลงานการวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องของการสื่อสารกับการเมืองของไทย อยู่บ้างพอสมควร แต่ก็ยังไม่มีผลงานวิจัยเรื่องใดที่สามารถตอบคำถาม ในเรื่องที่ว่าผู้ทำวิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าได้จากจุดนี้จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ผู้ทำวิจัยทำการศึกษาในเรื่องกระบวนการสื่อสารในการเลือกตั้งระหว่าง ส.ส. กับประชาชน

แต่อย่างไรก็ตาม แม้ว่าผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับเรื่องการสื่อสารกับการเมืองไทยนั้น จะไม่สามารถตอบคำถาม ในเรื่องที่ว่าวิจัยจะทำการศึกษาค้นคว้าได้ แต่ก็เป็นเรื่องที่น่าสนใจที่ผู้ทำวิจัยจะขอยกผลงานวิจัยบางเรื่อง มาประกอบในการศึกษาในครั้งนี้ด้วย เช่น

เสรี วงษ์มณฑา (บุญเลิศ ศุภคิลก, 2521:30-34) ได้ศึกษาการได้รับข่าวสารทางการเมือง การรับรู้ถึงความสำคัญทางการเมือง ของนักศึกษาในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ.2521 พบว่า การที่นักศึกษาเปิดรับข่าวสารทางการเมืองจากหนังสือพิมพ์ นิตยสาร วิทยุ และโทรทัศน์ จะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงความสำคัญทางการเมือง ยิ่งคนที่ให้ความสนใจ และรับฟังข่าวสารทางการเมืองจากสื่อมวลชนมากเท่าไร ก็มีแนวโน้มตระหนักถึงความสำคัญของการเมืองมากตามไปด้วย

พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว (พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว, 2523:134) ศึกษาเรื่อง " ข่าวสารการเมืองของคนไทย" พบว่า ความรู้ข่าวสารการเมืองของคนไทย อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างสูง บุคคลที่มีระดับข่าวสารการเมืองสูง รับข่าวสารการเมืองจาก หนังสือพิมพ์มากกว่าจากแหล่งอื่น่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการมีระดับข่าวสารการเมืองสูง-ต่ำ แตกต่างกันได้แก่ ชั้นทางสังคม โดยเฉพาะระดับการศึกษา รายได้ และเพศ การมีระดับข่าวสารทางการเมืองสูง-ต่ำ แตกต่างกันได้ไม่ทำให้คนไทย มีความรู้สึกมีประสิทธิภาพทางการเมืองสูง-ต่ำ แตกต่างกันได้แต่อย่างใด บุคคลที่มีระดับข่าวสารการเมืองสูง ยังมีความรู้สึกมีเมินทางการเมืองสูง นอกจากนี้ก็ยังพบว่าผู้มีระดับข่าวสารการเมืองสูงกว่า รับรู้และเห็นความสำคัญของบทบาทของสถาบัน และองค์การต่างๆ ของรัฐ มีอัตราการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมือง และมีอัตราการไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งที่เกิดจากความสำนึกของตนเอง สูงกว่าผู้ที่มีระดับข่าวสารการเมืองต่ำกว่าอีกด้วย

จากการวิจัยของ สมควร กวียะ (สมควร กวียะ, 2523:81-85) เรื่อง นิสัยการรับข่าวสารของประชาชนในหมู่บ้านชนบทไทย พบว่า

1. สื่อประเภทวิทยุ พบว่า ชาวชนบทส่วนใหญ่มีลักษณะนิสัยในการรับฟังรายการต่างๆ จากสื่อประเภทวิทยุเป็นประจำทุกวัน

2. สื่อประเภทหนังสือพิมพ์และนิตยสาร พบว่า ชาวชนบทไม่ค่อยได้ อ่านหนังสือพิมพ์และนิตยสาร ซึ่งอ่านก็ไม่ค่อยประจำ
3. สื่อประเภทโทรทัศน์ พบว่า ชาวชนบทส่วนใหญ่มีนิสัยในการใช้สื่อโทรทัศน์ เพื่อการบันเทิงมากกว่าอย่างอื่น

จากงานวิจัยของ อาพล สิงห์โกวิท และ สวัสดิ์ กฤตรัชชพันธ์ (เสนห์ นนทะโชติ, 2524:60-61) ซึ่งสำรวจอิทธิพลของการสื่อสาร ต่อการตื่นตัวทางการเมืองของประชาชนในเขตอำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด และอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา พบว่าโอกาสของการฟังวิทยุ และอ่านหนังสือพิมพ์ มีส่วนสำคัญที่ทำให้ราษฎรในท้องถิ่นชนบทดังกล่าว มีความรู้ความเข้าใจทางการเมือง นอกจากนี้ยังพบว่า การสื่อสารระหว่างบุคคล เช่น การประชุมชี้แจงของข้าราชการ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และการบอกกล่าวของญาติพี่น้องเพื่อนฝูง เป็นแหล่งข่าวสำคัญที่ช่วยสร้างความตื่นตัว และความเข้าใจทางการเมือง ผลที่น่าสนใจอีกประการหนึ่งคือ กระบวนการในการสื่อสารแบบสองขั้นตอน คือ ใช้ทั้งสื่อมวลชนและสื่อระหว่างบุคคลผสมกันนั้นเป็นประโยชน์อย่างมากต่อการเผยแพร่ความรู้ทางการเมือง แก่ประชาชนในเขตชนบทไทยโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีให้ผู้ให้ข่าวเป็นบุคคลที่ชาวบ้านให้ความเชื่อถือ และสามารถเข้ากับชาวบ้านได้

ส่วนอีกผลงานหนึ่งคือ การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการสื่อสารกับกระบวนการสังคมประกิตทางการเมือง ของประชาชนในท้องถิ่นบางยี่ขัน เขตมัญบุรี กรุงเทพมหานคร โดย เจตนาศักดิ์ แสงสิงแก้ว พบว่า ในกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มเกษตรกร และกลุ่มผู้ทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม การสื่อสารในกลุ่มเพื่อน เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อทัศนคติทางการเมือง แบบประชาธิปไตยมากที่สุด ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรู้ความเข้าใจ เรื่องการเมืองแบบประชาธิปไตยมากที่สุดคือ การอ่านหนังสือพิมพ์ การเปิดรับสื่อมวลชนยังมีผลต่อความสนใจทางการเมืองอีกด้วย แต่ในกรณีการ เข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า การสื่อสารในกลุ่มเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองมากที่สุด

จากรายงานวิจัย การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.2529 ของกรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย (กระทรวงมหาดไทย กรมการปกครอง, 2529:175) ได้ข้อสรุปจากการวิจัยประการหนึ่งว่า จากประเด็นในการโฆษณาหาเสียงของผู้สมัคร และพรรคการเมือง จะมี

อิทธิพลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง คือ นโยบายและการแก้ไขปัญหา และคุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัคร ส่วนการหาเสียงโดยวิธีการโจมตีผู้อื่น ไม่มีผลต่อการไปใช้สิทธิเลือกตั้ง

จากการวิจัยของ สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร (สุรพงษ์ ไสธนะเสถียร, 2530:69) เรื่อง สิ่งพิมพ์กับการเลือกตั้งทั่วไป (2529) พบว่า สิ่งพิมพ์แต่ละประเภทจะให้ความสำคัญต่อการให้ข่าวคราวการเลือกตั้งต่างกัน ไม่ว่าในด้านประเด็นเนื้อหาของข่าวคราว รูปแบบการนำเสนอประเด็น ความสำคัญของภูมิภาค และช่วงระยะเวลา

นอกจากนี้ยังพบว่า การปรากฏข่าวคราวการเลือกตั้งในแต่ละช่วงเวลา ระหว่างเหตุการณ์หาเสียงจะมีปริมาณแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากประเด็นเนื้อหาของข่าวคราว รูปแบบการนำเสนอ และความสำคัญของภูมิภาคในการเข้าไปเกี่ยวกับสภาพการเลือกตั้ง

การให้ความสนใจข่าวคราว การเลือกตั้งของพรรคการเมืองนั้นขึ้น อยู่กับประเด็น เนื้อหา ช่วงระยะเวลา และภูมิภาคที่พรรคเกี่ยวข้อง แต่ไม่ขึ้นกับประเภทของสิ่งพิมพ์ และรูปแบบการนำเสนอของสิ่งพิมพ์ และ

จากงานวิจัยของ สมบัติ จันทรวงศ์ (สมบัติ จันทรวงศ์, 2530:81) เรื่องการเมือง เรื่องการเลือกตั้ง ศึกษาเฉพาะกรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ.2529 สรุปตอนหนึ่งว่า รูปแบบวิธีการเลือกตั้งก็ดี สถานะและบทบาทของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ตลอดจนกระบวนการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ล้วนแล้วแต่ทำให้พรรคการเมืองอ่อนแอทั้งสิ้น แม้แต่ทางราชการเองก็ไม่มีนโยบายที่แน่นอน หรือมีการกระทำที่ขัดกับนโยบายออกมา เช่น การโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนไปใช้สิทธิเลือกตั้งของเขตฯ หนึ่ง ในกรุงเทพมหานครว่า "จะดีจะชั่วอยู่ที่ตัว ส.ส."

เหตุผลในการศึกษา

จากการศึกษาถึงผลงานวิจัย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกับการเมืองของไทย นั้น พบว่า ในการศึกษาวิจัยส่วนใหญ่ จะสนใจการสื่อสารในด้านใดด้านหนึ่ง เช่น การได้รับข่าวสารทางการเมือง กับการรับรู้ถึงความสำคัญทางการเมือง หรือศึกษาถึงอิทธิพลของการสื่อสารต่อการตัดสินใจทางการเมืองของประชาชน เป็นต้น

แต่อย่างไรก็ตาม ในการศึกษาวิจัยเหล่านั้นก็ให้ความสนใจ การสื่อสารในเฉพาะแง่ของสิ่งพิมพ์ หรือสื่อมวลชนต่างๆ เท่านั้น

สำหรับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ท้าวิจัยจะศึกษาการสื่อสารกับการเลือกตั้ง เฉพาะการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม พ.ศ. 2531 เท่านั้น โดยที่ผู้ท้าวิจัยมีเหตุผลในการศึกษาครั้งนี้คือ เพื่อที่จะเปรียบเทียบ การใช้การสื่อสารมวลชนและสื่ออื่นๆ กับการใช้สื่อบุคคลของผู้สมัครรับเลือกตั้งว่า ส่วนไหนมีผลกระทบต่อผลการเลือกตั้งอย่างไร และหลังจากที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกตั้งเข้าไปแล้วนั้น เขาได้มีการสื่อสารกับประชาชนอีกหรือไม่ เพราะผู้ท้าวิจัยมองว่าการสื่อสารระหว่าง ส.ส. กับประชาชน เป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดความมั่นคง ทางการเมืองให้เกิดขึ้นกับตัว ส.ส. เพราะจะทำให้โอกาสที่บุคคลเหล่านั้น ได้รับเลือกตั้งกลับเข้าไปอีกก็จะเพิ่มสูงขึ้นไปด้วยซึ่งนั่นแสดงถึงว่า เขาสามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของประชาชน รวมทั้งยังแสดงให้เห็นว่า เขาสามารถตอบสนอง ในสิ่งที่ประชาชนเรียกร้อง ได้และในอีกด้านหนึ่ง ก็เป็นการแสดงให้เห็นถึงว่า มีการติดตามบทบาทและพฤติกรรมของ ส.ส. จากประชาชนด้วยเช่นกัน

วัตถุประสงค์ในการศึกษา

1. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบ และวิธีการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งที่ส่งผลกระทบต่อผลต่อการเลือกตั้ง
2. เพื่อเปรียบเทียบ การใช้การสื่อสารมวลชนและสื่ออื่นๆ กับการใช้สื่อบุคคลของผู้สมัครรับเลือกตั้งว่า ส่วนไหนมีผลกระทบต่อผลการเลือกตั้ง อย่างไร
3. เพื่อศึกษาถึง ในช่วงหลังจากที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกตั้งให้เป็น ส.ส. แล้วนั้น ทางด้านตัว ส.ส. ได้มีการส่งการสื่อสารอีกหรือไม่ ถ้ามีเขาใช้การสื่อสารอย่างไร และในทางด้านประชาชนนั้น ได้มีการติดตามบทบาทของ ส.ส. ต่อไปอีกหรือไม่ ถ้ามีเขาได้ติดตามบทบาทของ ส.ส. อย่างไร

สมมติฐานในการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ท้าววิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ดังนี้คือ

1. การสื่อสารของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ประชาชนได้รับนั้น ไม่มีนัยสำคัญต่อผลการเลือกตั้งของประชาชน
2. หลังจากการได้รับเลือกตั้งไปแล้ว ส.ส. ไม่ได้มีการสื่อสารถึงประชาชนอีก จึงทำให้ประชาชนไม่ได้รับรู้ว่า ส.ส. ทำอะไร และมีผลให้ประชาชนไม่ได้สนใจที่จะติดตามบทบาทและพฤติกรรมของ ส.ส. อีกทั้งส่งผลกลับให้การสื่อสารของผู้สมัครรับเลือกตั้ง ในส่วนของการหาเสียง ไม่มีนัยสำคัญต่อผลการเลือกตั้ง

ระเบียบวิธีในการวิจัย

ในการศึกษาเรื่อง "กระบวนการสื่อสารในการเลือกตั้งระหว่าง ส.ส. กับประชาชนในเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร" เป็นการศึกษาถึง บัณฑิตของการสื่อสารต่อการเลือกตั้งของประชาชน และต่อการติดตามบทบาท พฤติกรรมของ ส.ส. โดยในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ท้าววิจัยจะได้นำกล่าวถึงรายละเอียดของขั้นตอนในการท้าววิจัยดังนี้

1. การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย
2. การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง
3. สเกลและระดับของการวัด
4. การทดสอบและปรับปรุงเครื่องมือ
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล
6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

จากการกำหนดขอบเขตที่จะศึกษาการสื่อสารกับการเลือกตั้ง เฉพาะในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 ของกรุงเทพมหานคร เพราะประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ของเขตเลือกตั้งที่ 2 นี้ จะประกอบด้วยประชาชนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างดี ซึ่งคนกลุ่มนี้จะให้ความสนใจการเลือกตั้งสูง

กว่าคนกลุ่มอื่นๆ ดังนั้นในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ท้าววิจัยได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาวิจัยดังนี้
 ประชากร ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในพื้นที่เลือกตั้งเขตที่ 2 นี้จะประกอบด้วย 5
 เขต 29 แขวง คือ

1. เขตพระนคร มี 12 แขวง คือ

- พระบรมมหาราชวัง	- วังบูรพาภิรมย์
- วัดราชบพิธ	- สาราณราชฤทร์
- ศาลเจ้าพ่อเสือ	- เสาชิงช้า
- บวรนิเวศ	- ตลาดยอด
- ชนะสงคราม	- บ้านพานถม
- บางขุนพรหม	- วัดสามพระยา

2. เขตบ่อนมปราบศัตรูพ่าย มี 5 แขวง คือ

- บ่อนมปราบ	- วัดเทพศิรินทร
- คลองมหานาค	- บ้านบาตร
- วัดโสมนัส	

3. เขตปทุมวัน มี 4 แขวง คือ

- รongเมือง	- วังใหม่
- ปทุมวัน	- ลุมพินี

4. เขตสัมพันธวงศ์ มี 3 แขวง คือ

- จักรวรรดิ	- สัมพันธวงศ์
- ตลาดน้อย	

5. เขตบางรัก มี 5 แขวง คือ

- มหาพฤฒาราม	- สีลม
- สุริยวงศ์	- บางรัก
- สี่พระยา	

การสุ่มตัวอย่าง เพื่อให้สอดคล้องและสะดวกในการศึกษาวิจัย ผู้ท้าววิจัยจึงใช้การสุ่ม
 ตัวอย่าง โดยไม่ใช้ความน่าจะเป็นโดยจะใช้การสุ่มตัวอย่างที่เรียกว่า การสุ่มตัวอย่างตามโควต้า
 (Quota Sampling)

จากการสุ่มตัวอย่างดังกล่าว สามารถสรุป ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้
ในการทาวิจัยดังนี้คือ

ข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
<u>จำนวนประชากร</u>		
เขตพระนคร	124	24.4
เขตบ่อน้ำประปาสุทนต์	106	20.8
เขตปทุมวัน	137	26.9
เขตสัมพันธวงศ์	53	10.4
เขตบางรัก	89	17.5
<u>เพศ</u>		
ชาย	245	48.1
หญิง	264	51.9
<u>อายุ</u>		
20-29	228	44.8
30-39	121	23.8
40-49	104	20.4
50-59	43	8.4
60-69	13	2.6
<u>เชื้อชาติ</u>		
ไทย	474	93.1
จีน	35	6.9

ข้อมูลพื้นฐาน	จำนวน	ร้อยละ
ศาสนา		
พุทธ	490	96.3
คริสต์	11	2.2
อิสลาม	8	1.6
การศึกษา		
ไม่ได้เรียน	14	2.8
ป.1-ป.6	49	9.6
ม.1-ม.6	95	18.7
ปวช.-อนุปริญญา	135	26.5
ปริญญาตรีขึ้นไป	216	42.4
อาชีพ		
รับราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น/รัฐวิสาหกิจ	116	22.8
ลูกจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน	154	30.3
ประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย	93	18.3
แม่บ้าน คนงานกรรมกร รับจ้าง	44	8.6
นักศึกษา	33	16.3
ไม่ประกอบอาชีพ	19	3.7
รายได้		
ต่ำกว่า 1,000 บาท	31	6.1
1,001-3,000 บาท	166	32.6
3,001-6,000 บาท	174	34.2
6,001-10,000 บาท	92	18.1
10,001-20,000 บาท	26	5.1
20,001 บาทขึ้นไป	20	3.9
รวม	509	100.0

จากจำนวนประชากร 509 คน ที่ตอบแบบสอบถาม (ตารางที่ 3.1) พบว่า ร้อยละ 27 (137) เป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตปทุมวันมากที่สุด รองลงมาคือ ร้อยละ 24 (124) เขตพระนคร ร้อยละ 21 (106) เขตบึงมปราบศัตรูพ่าย ร้อยละ 18 (89) เขตบางรัก และ ร้อยละ 10 (53) เขตสัมพันธวงศ์ และพบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ ร้อยละ 52 (264) เป็นเพศหญิง และร้อยละ 48 (245) เป็นเพศชาย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ร้อยละ 45 (228) มีอายุระหว่าง 20-29 ปี นอกจากนี้ ร้อยละ 24 (121) มีอายุระหว่าง 30-39 ปี ร้อยละ 20 (104) มีอายุระหว่าง 40-49 ปี ร้อยละ 8 (43) มีอายุระหว่าง 50-59 ปี และร้อยละ 3 (13) มีอายุระหว่าง 60-69 ปี

นอกจากนั้นในเรื่องเชื้อชาติ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ร้อยละ 93 (474) เป็นคนเชื้อชาติไทย ส่วนอีกร้อยละ 7 (35) เป็นคนเชื้อชาติจีน

ในเรื่องศาสนา ร้อยละ 96 (490) เป็นผู้ที่นับถือศาสนาพุทธ ร้อยละ 2 (11) เป็นผู้ที่นับถือศาสนาคริสต์ และร้อยละ 2 (8) เป็นผู้นับถือศาสนาอิสลาม

ในเรื่องการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากร้อยละ 42 (216) เป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป ร้อยละ 27 (135) เป็นผู้มีการศึกษาระดับ ปวช.-อนุปริญญา ร้อยละ 19 (95) มีการศึกษาระดับ ม.1-ม.6 ร้อยละ 10 (49) เป็นผู้มีการศึกษาระดับ ป.1-ป.6 และร้อยละ 3 (14) ไม่ได้เรียนหนังสือ

ในเรื่องของอาชีพ พบว่า ร้อยละ 30 (154) มีอาชีพเป็นลูกจ้าง พนักงานบริษัทเอกชน ร้อยละ 23 (116) มีอาชีพรับราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น หรือรัฐวิสาหกิจ ร้อยละ 18 (93) ประกอบธุรกิจส่วนตัว หรือค้าขาย ร้อยละ 16 (33) เป็นนักศึกษา ร้อยละ 9 (44) เป็นแม่บ้าน คนงานกรรมกร หรือรับจ้าง และร้อยละ 4 (19) ไม่ประกอบอาชีพ และ

ในเรื่องของรายได้นั้นพบว่า ร้อยละ 34 (174) มีรายได้ระหว่าง 3,001-6,000 บาท ร้อยละ 33 (166) มีรายได้ 1,001-3,000 บาท ร้อยละ 18 (92) มีรายได้ 6,001-10,000 บาท ร้อยละ 6 (31) มีรายได้ต่ำกว่า 1,000 บาท ร้อยละ 5 (26) มีรายได้ 10,001-20,000 บาท และร้อยละ 4 (20) มีรายได้ตั้งแต่ 20,001 บาทขึ้นไป

ดังนั้นจากตารางดังที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปข้อมูลพื้นฐานของ กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาได้ คือ ประชาชนในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 5 เขต 29 แขวง ตอบแบบสอบถามจำนวน 509 คน เป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตปทุมวันมากที่สุด (ร้อยละ 27) เป็นเพศหญิงมาก

กว่าเพศชาย (ร้อยละ 52) มีอายุระหว่าง 20-29 ปี (ร้อยละ 45) เชื้อชาติไทย (ร้อยละ 93) นับถือศาสนาพุทธ (ร้อยละ 96) ได้รับการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป (ร้อยละ 42) ประกอบอาชีพเป็นลูกจ้าง หรือพนักงานบริษัทเอกชน (ร้อยละ 30) และมีรายได้ระหว่าง 3,001 - 6,000 บาท (ร้อยละ 34)

การกำหนดตัวแปรที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ท้าววิจัยได้แบ่งการศึกษาตามความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (Independence Variables) และตัวแปรตาม (Dependence Variables) ซึ่งแบ่งออกได้ดังนี้คือ

ตัวแปรอิสระ ตัวแปรอิสระจากสมมุติฐานที่ 1 และสมมุติฐานที่ 2 ผู้ท้าววิจัยกำหนดไว้ประกอบด้วย

ผู้ส่งสาร หมายถึง ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์, พรรคกิจสังคมและพรรคพลังธรรม ที่ได้รับเลือกตั้งจากเขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานคร

สาร หมายถึง ข่าวสารต่างๆ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมือง ได้สื่อไปให้ประชาชนรับทราบ รวมทั้งข้อเรียกร้องต้องการของประชาชนที่มีต่อ ผู้สมัครรับเลือกตั้ง เช่น ประเด็นต่างๆ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ในการหาเสียง เป็นต้น

ช่องทาง หมายถึง วิธีที่ใช้ในการนำสารจากผู้สมัครรับเลือกตั้ง ไปสู่ประชาชน และนำสารจากประชาชนกลับสู่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ซึ่งเป็นได้ทั้งสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่ออื่นๆ เช่น ตัวผู้สมัครรับเลือกตั้ง, หัวคะแนน, วิทยุ, โทรทัศน์, หนังสือพิมพ์และการแจกเงิน เป็นต้น

ผู้รับสาร หมายถึง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานครจำนวน 5 เขต 29 แขวง

ผลกระทบ หมายถึง สื่อที่มีผลกระทบต่อความคิดเห็นของประชาชน ในการเลือกตั้ง สื่อบุคคล, สื่อมวลชน และสื่ออื่นๆ

การย้อนกลับ หมายถึง การสื่อสารของประชาชนกลับสู่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หลังจากที่ได้รับข่าวสารต่างๆ จากผู้สมัครรับเลือกตั้งแล้ว เช่น การติดตามบทบาทและการทำงานของ ส.ส. เป็นต้น

การไม่มีการสื่อสาร หมายถึง หลังจากที่ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ได้รับเลือกตั้ง เข้าไปเป็น ส.ส. แล้วเขาไม่ได้มีการสื่อสารข่าวสารต่างๆ ออกไปสู่ประชาชนอีก ทั้งในด้านของการใช้สื่อมวลชน เช่น หนังสือพิมพ์, วิทยุหรือโทรทัศน์ และในด้านของสื่อบุคคล เช่น จากตัวของ ส.ส., ผู้สนับสนุน ส.ส. หรือพรรคการเมือง

ตัวแปรตาม ตัวแปรตามจากสมมุติฐานที่ 1 และสมมุติฐานที่ 2 ผู้ท้าวิจัยกำหนดไว้ประกอบด้วย

การสื่อสาร หมายถึง รูปแบบ วิธีการที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ในการหาเสียงเลือกตั้งทั้งในด้านสื่อมวลชนและสื่ออื่นๆ และทางด้านสื่อบุคคล

การไม่รับรู้ และการไม่ติดตามบทบาท และพฤติกรรม หมายถึง การที่ประชาชนไม่ทราบถึงหน้าที่ของ ส.ส., การติดตามการกระทำของ ส.ส. ถ้าหากว่า ส.ส. ไม่ได้ปฏิบัติตามที่หาเสียงไว้, ประโยชน์ที่ ส.ส. หรือพรรคการเมืองในเขตได้สร้าง การติดตามการทำงานของ ส.ส. จากสื่อมวลชนและสื่ออื่นๆ และสื่อบุคคล การได้รับการติดต่อกลับมาของ ส.ส.

สเกลและระดับการวัด

จากการกำหนดตัวแปรในการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาจัดสเกล และระดับการวัดออกได้เป็น 3 ประเภท คือ

1. การวัดนามบัญญัติ (nominal level of measurement) ซึ่งเป็นการวัดระดับที่ต่ำสุดหรือระดับธรรมดา โดยการใช้ตัวเลขให้เป็นชื่อของกลุ่ม หรือเรียกชื่อจริงแทนตัวเลข เช่น เพศ, ระดับการศึกษาและอาชีพ

2. การวัดแบบจัดอันดับ (ordinal level of measurement) เป็นการแบ่งประเภทความแตกต่างของคุณลักษณะ หรือตัวแปร ซึ่งนอกจากจะใช้ชื่อที่แตกต่างกันแล้ว ชื่อหรือสัญลักษณ์ที่ใช้นั้นยังบอกถึงความแตกต่างในอันดับด้วย ซึ่งจะใช้วัดในส่วนของ การสื่อสารกับการเลือกตั้งและส่วนของการสื่อสารกับการรับรู้ และการติดตามบทบาท และพฤติกรรมของ ส.ส. ซึ่งคำถามทั้งหมดจะมี 5 ระดับคำตอบ คือ

ทุกวัน, บ่อยมาก, บ่อย, นานา ครั้ง และไม่เคย โดยจะกำหนดรหัสดังนี้ คือ 5, 4, 3, 2 และ 1

มีมากที่สุด, มีมาก, มีน้อย, มีน้อยที่สุด, และไม่มีเลย โดยจะกำหนดรหัสดังนี้ คือ 5, 4, 3, 2 และ 1

มีมากที่สุด, มีมาก, มีบ้าง, มีน้อย และมีน้อยที่สุด โดยจะกำหนดรหัสดังนี้ คือ 5, 4, 3, 2 และ 1

3. การวัดแบบภาคชั้น (interval level of measurement) เป็นการวัดที่รวมเอาการวัดแบบนามบัญญัติ และการวัดแบบจัดอันดับเข้าด้วยกัน โดยแบ่งพิสัยออกเป็นช่วงๆ ให้แต่ละช่วงมีค่าเท่าๆ กัน ได้แก่ อายุ และรายได้

การทดสอบและการปรับปรุงเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ทำวิจัยสร้างขึ้น โดยผู้ทำวิจัยได้ศึกษาทฤษฎี ผลงานวิจัย วิทยานิพนธ์ และรายงานการวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นการรอบความคิดและกรอบในการสร้างแบบสอบถาม ซึ่งเมื่อผู้ทำวิจัยได้สร้างแบบสอบถามเสร็จเรียบร้อยแล้วก็พยายามตรวจดูรายละเอียด ในทุกเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นคำย่อคำ ภาษา และการจัดอันดับคำถาม เพื่อให้สมบูรณ์และครบถ้วนมากที่สุด หลังจากนั้นจึงได้นำแบบสอบถามนั้น ไปทำการทดสอบล่วงหน้า (pre-test) โดยมีวัตถุประสงค์ คือ

1. เพื่อหาความถูกต้องสมบูรณ์ (validity) ที่จะนำไปปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องของคำถาม
2. เพื่อหาความน่าเชื่อถือ (reliability) ซึ่งเป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาว่าจะเชื่อถือได้หรือไม่ โดยการทดลองในประชากรกลุ่มเดียวกัน
3. เพื่อจะได้ทราบถึงความสะดวก ปัญหา หรืออุปสรรคต่างๆ ก่อนการปฏิบัติจริง อันจะช่วยให้มองเห็นแนวทางในการแก้ไขไว้ได้ก่อน
4. เพื่อกะระยะเวลาในการเก็บรวบรวมคำถาม เมื่อมีการปฏิบัติจริงในการทำวิจัย

เมื่อผู้ท้าววิจัยได้นำแบบสอบถามไปทดสอบล่วงหน้ากับกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งก็คือประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 กรุงเทพมหานครจำนวน 60 ชุด ตั้งแต่วันที่ 17 มีนาคม - 17 เมษายน 2532 นั้น ผลปรากฏว่า ได้รับแบบสอบถามกลับมาจำนวน 48 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80 หลังจากนั้นผู้ท้าววิจัยจึงนำมาหาค่าอำนาจจำแนกคำถามแต่ละข้อโดยวิธีการดังนี้

1. รวมคะแนนทั้งหมดของแต่ละคน และนำคะแนนเหล่านั้นมาเรียงลำดับ จากมากไปหาน้อย
2. นำแบบสอบถามของกลุ่มที่มีคะแนนรวมสูงสุด 12 คน (ร้อยละ 25 ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา) และคะแนนต่ำสุด 12 คน มาวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของแต่ละกลุ่มโดยการคำนวณแบบมาตราวัดของ Likert Scale

ซึ่งผลของการคำนวณค่าอำนาจจำแนก ถือเอาค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.75 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์ในการพิจารณา ถ้าคำถามใดที่มีค่าอำนาจจำแนกไม่ถึงเกณฑ์ดังกล่าวก็จะถูกตัดทิ้งไป ซึ่งผลการวิเคราะห์นั้นพบว่า มีคำถามหลายข้อ แม้ว่าค่าอำนาจจำแนกจะถึงเกณฑ์ที่กำหนด แต่ก็ต้องตัดออกไปเพื่อให้สอดคล้องกับเรื่องที่จะศึกษามากยิ่งขึ้น ซึ่งคำถามส่วนใหญ่เหล่านั้นจะคงเป็นคำถามเดิม แต่ก็มีบางคำถามที่ต้องแก้ไขสาเหตุเพื่อให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

หลังจากที่ได้แก้ไขปรับปรุง เพื่อนำไปสร้างแบบสอบถามชุดที่จะนำไปปฏิบัติจริงแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแล้วจะประกอบด้วย 3 ตอน และมีคำถามดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลส่วนตัว ซึ่งจะประกอบด้วยคำถาม คือ เพศ, อายุ, เชื้อชาติ, ศาสนา, ระดับการศึกษา, อาชีพ และรายได้

ตอนที่ 2 เป็นคำถามที่จะใช้ทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับการสื่อสารกับการเลือกตั้ง โดยคำถามจะออกมาในรูปของความถี่, ความมาก-น้อย ซึ่งจะประกอบด้วยคำถาม เช่น การรับทราบข่าวการเลือกตั้งจากสื่อบุคคล สื่อมวลชน และสื่ออื่นๆ, วิธีการหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง, ประเด็นที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้ในการหาเสียง และการไปใช้สิทธิในการเลือกตั้ง เป็นต้น

ตอนที่ 3 เป็นคำถามที่จะใช้ทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับการสื่อสารกับการรับรู้ และการติดตามบทบาทและพฤติกรรมของ ส.ส. โดยคำถามจะออกมาให้เลือกในรูปของ ความมาก-น้อย, ความถี่ ซึ่งจะประกอบด้วยคำถาม เช่น เรื่องทั่วไปที่เกี่ยวกับหน้าที่ของ ส.ส., การติดตามข่าวคราวของ ส.ส. ในช่วงหลังจากที่ได้รับเลือกตั้งเข้าไปแล้ว และการติดตามการสื่อสารของ ส.ส. ที่ส่งกลับไปสู่ประชาชน เป็นต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้ท้าววิจัยจะเก็บรวบรวมข้อมูลจาก 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากทั้ง 3 พรรค คือ พรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และพรรคพลังธรรม ใช้ในการหาเสียง เอกสารต่างๆ ที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะเป็นแผ่นพับ แผ่นปลิว (ใบปลิว) แผ่นพับ แผ่นโปสเตอร์ หนังสือวารสาร และการลงโฆษณาทางหน้าหนังสือพิมพ์ รวมทั้งจากเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

ส่วนที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม จำนวน 509 ชุด จากพื้นที่เลือกตั้งเขตที่ 2 ซึ่งในการกำหนดจำนวนแบบสอบถามที่ผู้ท้าววิจัยทำขึ้นมาเพื่อใช้แจกในแต่ละเขตนั้น ผู้ท้าววิจัยกำหนดจำนวนแบบสอบถามจากการเทียบร้อยละ ของประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งทั้งหมด กับจำนวนประชากรผู้มีสิทธิเลือกตั้งของแต่ละเขต

ส่วนที่ 3 เป็นการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง ที่ได้รับเลือกตั้งจากพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 ทั้ง 3 คน คือ นายมารุต บุณาค พรรคประชาธิปัตย์ พล.อ.อ.สิทธิ เศวตศิลา พรรคกิจสังคม และนายสุเทพ วงศ์กำแหง พรรคพลังธรรม นอกจากนี้ผู้ท้าววิจัยจะได้ทำการสัมภาษณ์ ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้งของทั้ง 3 พรรคด้วย

จำนวนประชากรผู้มีสิทธิลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเมื่อวันที่ 16 กรกฎาคม 2531 ในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 239,980 คน ซึ่งเมื่อแยกเป็นเขตย่อยแต่ละเขตแล้ว ได้ผลดังนี้

เขตพระนคร	58,564 คน	ได้แจกแบบสอบถามประมาณ	124 ชุด
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย	50,872 คน	ได้แจกแบบสอบถามประมาณ	106 ชุด
เขตปทุมวัน	60,449 คน	ได้แจกแบบสอบถามประมาณ	137 ชุด
เขตสัมพันธวงศ์	26,424 คน	ได้แจกแบบสอบถามประมาณ	53 ชุด
เขตบางรัก	53,671 คน	ได้แจกแบบสอบถามประมาณ	89 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาจากกลุ่มตัวอย่าง ของประชาชนในพื้นที่เลือกตั้งเขตที่ 2 กรุงเทพมหานคร จำนวน 509 ชุด หลังจากนั้นแบบสอบถามทั้ง 509 ชุดนี้ จะถูกนำไปลงรหัส (coding) เพื่อที่จะได้นำไปใช้ประมวลข้อมูล โดยคอมพิวเตอร์ต่อไป

สำหรับเทคนิคทางสถิติที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จะประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์แบบร้อยละ (Percentage) เพื่อความสัมพันธ์ ระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม ซึ่งก็คือความสัมพันธ์ระหว่างผู้ส่งสาร สาร สื่อหรือช่องทาง ผู้รับสาร และการย้อนกลับ กับผลการเลือกตั้ง

ซึ่งตัวแปรอิสระที่ผู้ท้าวิจัยจะนำมาวิเคราะห์นั้น ประกอบด้วย

ผู้ส่งสาร หมายถึง ผู้สมัครรับเลือกตั้งจากพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม และ พรรคพลังธรรม ที่ได้รับเลือกตั้ง

สาร หมายถึง นโยบายและการแก้ไขปัญหา

ผลงานด้านการเมืองของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมือง

คุณสมบัติส่วนตัวของผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมือง

การกล่าวร้ายโจมตีฝ่ายตรงข้ามหรือคู่แข่ง

การโจมตีการทำงานของรัฐบาล

การสัญญาว่าจะให้สิ่งตอบแทนต่างๆ หลังจากได้รับเลือกตั้ง

พูดขอคะแนนให้ส่งสาร และเห็นใจ

สื่อหรือช่องทาง หมายถึง 1. สื่อบุคคล

- กลุ่มผู้นำพรรค
- ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น
- ญาติของท่าน
- เพื่อนบ้าน
- เจ้าหน้าที่เขต

2. สื่อมวลชน และสื่ออื่นๆ

- หนังสือพิมพ์
- วิทยุ
- โทรทัศน์
- โปสเตอร์ โบลิว แผ่นพับของ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือของพรรคการเมือง
- บ้ายประกาศหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง
หรือของพรรคการเมือง
- บ้ายประกาศของทางราชการ

3. วิธีการของการใช้สื่อ

- มาพบด้วยตัวเอง
- ได้รับแจกเอกสาร
- พบเห็นตัวจริง
- พบเห็นตัวจริง และมีโอกาสพูดคุยด้วย
- พุดหาเสียงในชุมชน
- เดินหาเสียงตามบ้าน
- จัดหัวคะแนน หรือคนช่วยหาเสียง
- บ้ายประชาสัมพันธ์
- การใช้หนังสือ เชื้อชวน/โบลิว/แผ่นพับ
- การลงบทความ/โฆษณาในหนังสือพิมพ์
- การแถลงถึงนโยบาย/ผลงาน/คุณสมบัติของ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งทางวิทยุ
- การแถลงถึงนโยบาย/ผลงาน/คุณสมบัติของ
ผู้สมัครรับเลือกตั้งทางโทรทัศน์

- การใช้รถ-เรือ เป็นหน่วยในการหาเสียง
- การใช้วิธีการต่างๆ เพื่อให้ผู้เลือกตั้งงัดเงิน
มาให้ลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
คนอื่นา เช่น ช้อบัตรประชาชน
- ใช้วิธีจูงใจ เช่น แจกเงิน จัคมหรสพ

ผู้รับสาร	หมายถึง	เพศ	หญิง
		ชาย	
		<u>อายุ</u>	
		20-29 ปี	30-39 ปี
		40-49 ปี	50-59 ปี
		60-69 ปี	
		<u>เชื้อชาติ</u>	
		ไทย	จีน
		<u>ศาสนา</u>	
		พุทธ	คริสต์
		อิสลาม	
		<u>การศึกษา</u>	
		ไม่ได้เรียนหนังสือ	ป.1-ป.6
		ม.1-ม.6	ปวช.-อนุปริญญา
		ปริญญาตรีขึ้นไป	
		<u>อาชีพ</u>	
		รับราชการ พนักงานส่วนท้องถิ่น/รัฐวิสาหกิจ	
		ลูกจ้าง หรือพนักงานบริษัทเอกชน	
		ประกอบธุรกิจส่วนตัว ค้าขาย	
		แม่บ้าน คนงานกรรมกร รับจ้าง	
		นักศึกษา	
		ไม่ประกอบอาชีพ	

รายได้

ต่ำกว่า 1,000 บาท	1,001-3,000 บาท
3,001-6,000 บาท	6,001-10000 บาท
10,001-20,000 บาท	20,001 บาทขึ้นไป

ผลกระทบ หมายถึง 1. สื่อบุคคล

- กลุ่มผู้นำพรรค
- ผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง
- ผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่น
- ญาติของท่าน
- เพื่อนบ้าน
- เจ้าหน้าที่เขต

2. สื่อมวลชน และสื่ออื่นๆ

- หนังสือพิมพ์
- วิทยุ
- โทรทัศน์
- ไปสเตอร์ ใบปลิว แผ่นพับของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือของพรรคการเมือง
- บ้ายประกาศหาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้งหรือของพรรคการเมือง
- บ้ายประกาศของทางราชการ

การย้อนกลับ หมายถึง การติดตามบทบาท และการทำงานของ ส.ส. ซึ่งหมายถึง ถึง ข้อความในคำถามดังต่อไปนี้

1. หน้าที่ของ ส.ส.

- เป็นปากเสียง รักษาผลประโยชน์ของประชาชน
- ให้ความรู้ทางการเมืองแก่ประชาชน

- ร่างกฎหมาย
- ควบคุมการทำงานของรัฐบาล
- ดูแล พัฒนาช่วยเหลือท้องถิ่น เช่นการสร้างถนน สร้างสะพาน
- ประชุมสภา
- ไม่ทราบ

2. การติดตามการกระทำของ ส.ส. ถ้าหากว่า ส.ส. ไม่ได้ปฏิบัติตามที่หา

เสียงไว้

- ทักท้วง เขียนจดหมาย ร้องเรียน
- เข้าไปพบปะพูดคุย และแสดงให้ทราบถึงความต้องการ
- ปล่อยให้เลยตามเลย
- จะไม่เลือกอีก ในการเลือกตั้งครั้งต่อไป

3. ประโยชน์ที่ ส.ส. หรือพรรคการเมืองในเขตของท่านได้สร้างไว้

- ซ่อม-สร้างถนน หรือทางเดินเท้า
- สร้างท่อระบายน้ำ
- สร้างศาลาพักผ่อน
- ชุบอบาบาล
- บริจาคเงิน แล้วแต่จะนำไปใช้ประโยชน์

4. การติดตามการทำงานของ ส.ส. จาก

- การอ่านหนังสือพิมพ์
- การฟังวิทยุ
- การดูโทรทัศน์
- การพูดคุย-สนทนากันในกลุ่มของท่าน
- ตัว ส.ส. โดยตรง
- ผู้สนับสนุน ส.ส.
- พรรคการเมือง

5. การติดต่อกลับมาของ ส.ส. ในเขตของท่าน หลังจากที่ได้รับเลือกตั้งไปแล้ว จาก

- หนังสือพิมพ์
- โทรทัศน์
- วิทยุ
- มาพบปะด้วยตัวเอง
- ให้ผู้สนับสนุน ส.ส. มาพบปะแทน
- พรรคการเมือง

6. ความถี่ในการติดตามข่าวสารการทำงานของ ส.ส. ในเขตของท่านจาก

- การอ่านหนังสือพิมพ์
- การฟังวิทยุ
- การดูโทรทัศน์
- การพูดคุย-สนทนากันในกลุ่มของท่าน
- จากตัว ส.ส. โดยตรง
- จากผู้สนับสนุน ส.ส.
- จากพรรคการเมือง

7. ความถี่ในการติดต่อกลับมาของ ส.ส. ในเขตของท่าน ทาง

- หนังสือพิมพ์
- วิทยุ
- โทรทัศน์
- มาพบปะด้วยตนเอง
- ให้ผู้สนับสนุน ส.ส. มาพบปะแทน
- พรรคการเมือง

และหลังจากนั้นก็ทดสอบความถี่สำคัญของตัวแปรทั้ง 2 เพื่อดูว่าตัวแปรอิสระทั้ง 6 ตัวนั้นมีความสำคัญต่อผลการเลือกตั้งหรือไม่

2. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสถิติ Gamma เพื่อเป็นการทดสอบความเป็นอิสระ และความมีนัยสำคัญของตัวแปรอิสระคือการไม่มีการสื่อสาร กับตัวแปรตาม คือ การไม่รับรู้ และการไม่ติดตามบทบาทและพฤติกรรมของ ส.ส. รวมทั้งเพื่อความสัมพันธ์ของทิศทางของตัวแปรทั้ง 2 ตัวนั้นด้วย

ซึ่งตัวแปรอิสระที่ผู้ท้าววิจัยจะนำมาวิเคราะห์ คือ

1) การไม่มีการสื่อสาร หมายถึง ข้อความในคำถามต่อไปนี้

1.1 การติดต่อกลับมาของ ส.ส. ในเขตของท่าน โดยผ่านทาง

- หนังสือพิมพ์
- โทรทัศน์
- วิทยุ
- มาพบปะด้วยตัวเอง
- ให้ผู้สนับสนุน ส.ส. มาพบปะแทน
- พรรคการเมือง

1.2 ความถี่ในการติดต่อกลับมาของ ส.ส. ในเขต ทาง

- หนังสือพิมพ์
- โทรทัศน์
- วิทยุ
- มาพบปะด้วยตัวเอง
- ให้ผู้สนับสนุน ส.ส. มาพบปะแทน
- พรรคการเมือง

2) การไม่รับรู้ และการไม่ติดตามบทบาท และพฤติกรรมของ ส.ส. หมายถึง

ข้อความในคำถามต่อไปนี้

2.1 ประโยชน์ที่ ส.ส. หรือพรรคการเมืองในเขตของท่านได้สร้างไว้

- ซ่อม-สร้างถนน หรือทางเดินเท้า
- สร้างท่อระบายน้ำ
- สร้างศาลาพักต่าง

- ขุดบ่อบาดาล
- บริจาคเงิน แล้วแต่จะนำไปใช้ประโยชน์

2.2 การติดตามการทำงานของ ส.ส. จาก

- การอ่านหนังสือพิมพ์
- การฟังวิทยุ
- การดูโทรทัศน์
- การพูดคุย-สนทนากันในกลุ่มของท่าน
- ตัว ส.ส. โดยตรง
- ผู้สนับสนุน ส.ส.
- พรรคการเมือง

2.3 การติดต่อกลับมาของ ส.ส. ในเขตของท่าน หลังจากที่ได้รับเลือก

ตั้งไปแล้ว จาก

- หนังสือพิมพ์
- โทรทัศน์
- วิทยุ
- มาพบปะด้วยตัวเอง
- ให้ผู้สนับสนุน ส.ส. มาพบปะแทน
- พรรคการเมือง

2.4 ความถี่ในการติดตามข่าวสารการทำงานของ ส.ส. ในเขตของท่าน

จาก

- การอ่านหนังสือพิมพ์
- การฟังวิทยุ
- การดูโทรทัศน์
- การพูดคุย-สนทนากันในกลุ่มของท่าน
- จากตัว ส.ส. โดยตรง
- จากผู้สนับสนุน ส.ส.
- จากพรรคการเมือง

2.5 ความถี่ในการติดต่อกลับมาของ ส.ส. ในเขตของท่าน

ทาง

- หนังสือพิมพ์
- วิทยุ
- โทรทัศน์
- มาพบปะด้วยตนเอง
- ให้ผู้สนับสนุน ส.ส. มาพบปะแทน
- พรรคการเมือง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

จากการศึกษาถึงเรื่องการสื่อสารทางการเมืองระหว่าง ส.ส. กับประชาชน ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารจาก ส.ส. ไปสู่ประชาชน หรือการสื่อสารจากประชาชนกลับสู่ ส.ส. ผู้ท้าวิจัยคาดว่าจะให้ประโยชน์คือ

1. ในการได้รับเลือกตั้งของ ส.ส. นั้น ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งก็คือ เรื่องของการสื่อสาร ซึ่งเป็นปัจจัยที่น่าสนใจ และควรส่งเสริมให้มากขึ้น การใช้ปัจจัยทางการสื่อสารให้มากยิ่งขึ้น
2. ทำให้ทราบว่า การสื่อสารที่ ส.ส. สื่อออกไปสู่ประชาชนนั้น เขาสามารถสื่อได้อย่างถูกต้อง และตรงกับความต้องการของประชาชน
3. การสื่อสารจากประชาชนกลับสู่ ส.ส. จะทำให้ ส.ส. ทราบว่า เขาควรแก้ไขปรับปรุง เปลี่ยนแปลง หรือยุติบทบาท พฤติกรรม และการกระทำของตน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน อันจะเป็นการสร้าง ความมั่นใจในการที่จะ ได้รับเลือกตั้งในครั้งต่อไป

ลำดับการเสนอเรื่อง

การนำเสนอผลการวิจัยเรื่องนี้ ผู้ท้าวิจัยได้แบ่งเนื้อหาของการเสนอเรื่องออกเป็น 5 บทด้วยกันคือ

บทที่ 1 บทนำ กรอบทฤษฎี ระเบียบวิธีในการวิจัย ในบทนี้ผู้ท้าวิจัยจะได้กล่าวถึง เรื่องต่างๆ เช่น บัณฑิตที่ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้งของประชาชน ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับบัณฑิตที่ส่งผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง หรือในการเข้ามามีส่วนร่วมในการเมืองของประชาชน ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องราวของการสื่อสารกับการเมืองไทย นอกจากนี้ผู้ท้าวิจัยก็กล่าวถึง ทฤษฎีที่ใช้เป็นกรอบในการศึกษา คือ ทฤษฎีการสื่อสารของ Karl W. Deutsch รวมทั้งกล่าวถึง ระเบียบวิธีที่ใช้ในการท้าวิจัย ในเรื่องของการเลือกกลุ่มตัวอย่าง การกำหนดตัวแปร สเกลและ ระดับของการวัดการทดสอบ และปรับปรุงเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อที่จะใช้เป็นกรอบในการตอบคำถามต่างๆ คือ

1. เปรียบเทียบการใช้สื่อระหว่างสื่อมวลชนและสื่ออื่นๆ กับการใช้สื่อ บุคคล
2. การสื่อสารชนิดใดที่มีผลกระทบต่อ การเลือกตั้ง
3. การสื่อสารมีนัยสำคัญแค่ไหนต่อการเลือกตั้ง
4. การสื่อสารมีนัยสำคัญแค่ไหนต่อการติดตามพฤติกรรมของ ส.ส.
5. ผู้สมัครรับเลือกตั้งใช้สื่ออย่างไร
6. ผลจากการใช้สื่อนั้นเป็นอย่างไร
7. หลังจากได้รับเลือกตั้งแล้ว ส.ส. ยังมีการใช้การสื่อสารไปยังประชาชนหรือไม่
8. หลังจากการเลือกตั้งสิ้นสุดลงแล้ว ประชาชนมีปฏิกิริยากลับไปสู่ ส.ส. หรือไม่อย่างไร

บทที่ 2 รูปแบบและวิธีการในการหาเสียง ในบทนี้ผู้ท้าวิจัยจะทำการศึกษารายละเอียดจาก เอกสารต่างๆ ที่ได้รับมาจากผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน และจากพรรคการเมืองทั้ง 3 พรรค คือ นายมารุต บุณาค พรรคประชาธิปไตย พล.อ.อ.สิทธิ เสาศศิลา พรรคกิจสังคม และ นายสุเทพ วงศ์กำแหง พรรคพลังธรรม ซึ่งได้รับเลือกตั้งในพื้นที่เขตเลือกตั้งที่ 2 นี้ว่า ในรูปแบบและวิธีการในการหาเสียง จากสื่อมวลชนและสื่ออื่นๆ ในรูปแบบของสื่อเอกสารนั้น ผู้สมัครรับเลือกตั้ง หรือพรรคการเมืองมีการจัดทำเอกสารในช่วงใดบ้าง เอกสารที่จัดทำขึ้นมาแต่ละช่วง นั้นสามารถแบ่งออกได้เป็นกี่ประเภท และการจัดทำเอกสารเหล่านั้นมีการนำเสนอที่เป็นลักษณะ

เด่นหรือมีจุดที่น่าสนใจอย่างไร เพื่อใช้เปรียบเทียบการใช้สื่อเอกสารของผู้สมัครรับเลือกตั้งทั้ง 3 คน หรือทั้ง 3 พรรค และเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน ที่จะช่วยเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาในบทต่อไป

บทที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล ในบทนี้ผู้ท้าววิจัยจะนำเสนอผล จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มประชาชนตัวอย่างจำนวน 509 ชุด มาทำการวิเคราะห์เพื่อจะตอบคำถามที่ ผู้ท้าววิจัยได้ตั้งคำถามไว้ในบทที่ 1 อันเป็นผลของการศึกษาเรื่อง การสื่อสารทางตัวประชาชน โดยเนื้อหาในบทนี้ ผู้ท้าววิจัยจะแยกผลการวิเคราะห์ออกเป็น 4 เรื่อง คือ

1. เรื่องของสาร
2. เรื่องของสื่อหรือช่องทาง
3. เรื่องของผลกระทบ และ
4. เรื่องของการป้อนกลับ

นอกจากผลการวิเคราะห์ในเรื่องดังกล่าว ผู้ท้าววิจัยจะได้นำมาเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาในบทที่ 2 รวมทั้งเพื่อใช้เป็นกรอบในการนำไปศึกษาวิจัยในบทที่ 4 ต่อไปด้วย

บทที่ 4 บทสัมภาษณ์ ในบทนี้ผู้ท้าววิจัยจะอาศัยผลสรุปจากการวิเคราะห์ในบทที่ 3 เพื่อนำเอาผลการวิเคราะห์ดังกล่าวนั้น มาตั้งคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง (หัวคะแนน) ต่อไป เพื่อยืนยันว่า การสื่อสารในส่วนของผู้สมัครรับเลือกตั้ง และผู้สนับสนุนผู้สมัครรับเลือกตั้ง (หัวคะแนน) นั้น มีความสอดคล้อง หรือขัดแย้งกับผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของประชาชนหรือไม่ อย่างไร

บทที่ 5 สรุปผล และการเสนอแนะ ในบทนี้ผู้ท้าววิจัยจะทำการสรุปเนื้อหารายละเอียดของการท้าววิจัย โดยจะสรุปประเด็นสำคัญของเนื้อหาของแต่ละบท หลังจากนั้นผู้ท้าววิจัยจะสรุปผลการศึกษาวิจัยกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ว่ามีความสอดคล้อง หรือคัดค้านกันอย่างไร พร้อมทั้งจะได้อธิบายข้อแนะนำที่ควรจะได้จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ด้วย